

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28— Cor.
Pe jumătate an 14—
Pe 3 luni . . . 7—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1/a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Drumul cel adevărat.

Iubileul de 50 de ani al „Asociațiunii” nu ne poate lega privirile numai de țara noastră, oricât de mândri ne-am putea arăta de un trecut atât de vechiu al unei societăți de cultură. Conștiința unității noastre culturale, care intrucât privește pe intelectuali este infăptuită, ne face să ne gândim la societatea fraților noștri de dincolo de Carpați, creată asemenea pentru a răspândi cultura noastră și a lupta pentru unitatea ei. „Liga” încă și-a avut în anul acesta jubileul de 20 de ani dela înființare.

Dacă însă am sta să facem o comparație între rezultatele, la cari a ajuns „Asociațiunea” în cei 50 de ani, și rezultatele, pe cari le-a atins „Liga” în cei 20 de ani — pentru a putea admite comparația trebuie neapărat să avem în vedere scopul și libertatea de acțiune a celor două societăți, publicul sprijinitor, situația și atitudinea organelor politice și administrative — prin urmare dacă am compara rezultatele, ar trebui să recunoaștem, că „Asociațiunea” poate arăta succese mai mari și mai durabile decât succesele, la cari a ajuns „Liga”.

Căci tot ceea ce ar putea diminua responsabilitatea „Ligei” (timpul, etica socială) se contrabalansează prin atâtea alte împrejurări (guvernul, libertatea de acțiune), acolo cu mult mai favorabile dezvoltării unei societăți culturale decât sunt împrejurările de viață la noi, în Ungaria.

De aceea își poate închipui oricine impresia deprimantă, ce o face asupra unui român din Ardeal ori Bucovina nu-

mărul cel mic al secțiilor (30) și al membrilor „Ligii”. (Secția din București are abia 200, de două ori numărul membrilor „Asociațiunii” în secția *Blajului*). Dar când o societate urmărește o țintă atât de înaltă, — „conștiința de solidaritate în întreg neamul românesc” — și această societate numără totuși atât de puțini membri, atunci nu ne mai putem tângui numai, ci trebuie să căutăm cauzele nesuccesului. Și nu ne va trebui multă bătaie de cap, ca să le găsim atât în organismul societății, menită să sprijinească „Liga” cât și în organizația „Ligii”, care nu îngăduie contactul desăvârșit cu populația țării.

Dar decât să ne vedem siliți a face cele mai îngrijitoare constatări cu privire la spiritul de jertfă și la interesul manifestat de frații din România față de acțiunile, cari au în vedere înaintarea și consolidarea *întregului* nostru neam, mai bine nu mai căutăm cauza desinteresului față de „Liga” în organismul societății, în cultura ei și mai ales în morala socială a ei. Vom încerca deci numai o critică a *organizației* „Ligii”.

Scopurile urmărite de „Ligă” nu vor putea fi ajunse niciodată printr-o acțiune, care are în vedere numai soarta Românilor din *alte țări*. Căci în cazul acesta mijloacele de luptă vor fi și vor rămânea insuficiente. Și dacă noi în orice clipă ne gândim la sprijinul reciproc — regenerarea și prefacerea României (*este nevoie de ea!*) nu se poate închipui fără sprijinul nostru; întocmai cum nici salvarea noastră nu se va putea infăptui fără sprijinul lor — pen-

tru a avea sprijinul acesta în măsură mai mare decât l-am avut până acum, „Liga”, paralel cu tot ce întreprinde pentru ajungerea scopului fixat în Statute, va trebui să facă educația publicului, să-și crească înainte de toate publicul, care să o sprijinească, căci încă nu-l are.

Infinitătorii „Ligii” își făcuseră combinațiile pe baza entuziasmului, care stăpâna *atunci* inimile tuturor și despre care ei credeau, că nu se va mai potoli nici odată. Și ei mai erau de credință, că oricare guvern, îndatăce membrii lui sunt români, se va îngriji singur de educația națională a poporului și va căuta toate mijloacele și va aduce toate jertfele pentru accelerarea progresului în cultură. Iar acum, după ce atâtea guverne n-au împlinit decât foarte puțin din dorințele, pe cari le avea și le are oricare român cu adevărat patriot, au ajuns să constate, că „Liga” are prea puțini membri și prea puține secțiuni.

Și e ușor de înțeles. Căci numai întrunirile de protestare și congresele Ligei nu sunt îndestulătoare pentru a stabili contactul deplin între public și Ligă. De aceea cu drept cuvânt comitetul actual a inaugurat seria lungă de conferențe, pe cari le ținea d. N. Iorga cu prilejul înființării unei secții nouă și la alte ocazii.

Că d. Iorga ține multe conferențe, este foarte bine, dar este rău, că numai el și încă vre-o 2—3 scriitori însemnați ai României țin conferențe. Prin ele Liga are, ce-i drept, un folos: se câștigă un număr oarecare de membri noi. Dar pe de altă parte renumele și marele talent oratoric al

Venus ajută flotei Lusitanilor

(Din Luisadele lui Camoens, Cartea II. str. 19.)

— Orice reproducere oprită —

de Gheorghe Coșbuc

(In portul Mombasa din Africa, flota lui Vasco de Gama, plecată să caute Indiile răsăritene, era să piară, atrasă în cursă de locuitorii insulei. Venus, protectoarea Portugaliezilor, prevăzând acest lucru, ia cu sine pe toate nimfele mării, și reține flota la intrarea portului și astfel scapă în mod miraculos — oprind cu piepturile lor corabiile — pe Gama de moarte).

Chemă atunci cu-albastrele lor cete
Pe albele copile-a' lui Nereu,
Căci Ei, născuta mării, i se dete
Putere-asupra mărilor meren.1)
Și-apoi porni cu'ntregul stol de fete
Pe-adâncul câmp de ape-alui Proteu,
S'oprească flota de-a intra'n limanul
In care-o curs' a morții-a 'ntins dușmanul.

De furie-aprinsă'n chipul ei ca focul,
Pe umerii lui Triton ea venea —
Ah mândru poți să fii, când ai norocul
Să porți poveri așa de dulci ca ea!
Sosesc cu toate-acum grăbit la locul
Peririi 'n care flota se ducea.
Se'mpart apoi și repede'n cunjoară
Galerele ce iuți spre maluri sboară.

In fața primei nave-acum ea lasă
Pe fete-a face-un șir; și obstacol pun,

Iar Lusii văd corabia 'n loc rămasă,
Deși 'n vintrele-i vânt și cursul bun.
De-al navei piept chiar Venus își apasă
Frumosul piept', și ca'ntr'un joc nebun
Văd Lusii prora grabnic ridicată
Și nava stând peloc ca fărmeacă.

Se sbate marea de lopeți bătută;
Și'n truda lui, al navelor popor
De geaba'ntinde pânzele și mută
La dreapta cârma și la stânga lor,
Și tot ce fac și dreg nimic n'ajută.
Se miră toți, și'ncep și mai cu zor
A bate din lopeți și pânze-a'tinde,
Căci spaima 'ncepe inimi a cuprinde.

Se naște-un vuet mare-acum, ce-l scoate
Lucrând cu grabă fiecare ins.
Maurii 'ngălbinesc, se miră, poate,
Căci nu 'nțeleg ce furie i-a cuprins.
Se 'mprăstie apoi deodată ale lor gloate
Căci văd în gând rășboiul ce s'a 'ncins
Și cred că Lusii ști ce gând avură
De-aceea 'n furie fac atâtea gură.

Și iată-i, unii alergând și pripă
In iuțile lor luntri — ar cum pot,
Iar alții sar în valuri, și 'ntr'o clipă
Ei umplu marea, bălăcind in not.
Se 'mping cu groază toți și fug și tipă,
Căci Lusii-i urmăresc, așa socot.
Decât să cadă 'n mâni de Lus pierzării
Mai bine vreau perire 'n fundul mării.

Și-asemeni broaștelor (popor odată 2)
Al Liciei prin lacuri din păduri,
Când stau pitite 'n mal și-un om s'arată,
Speriete-orăcăesc din multe guri,
Și gloata 'ntreagă 'n lac, ca desperată,
S'aruncă 'n goana iuții sărituri,
Și toate-ascuse stau până ce scapă
Și numai grosul bot și-l scot din apă:

Așa Maurii. Și-atunci pilotul
Crezând că-i de gol, că fu mișel,
Pierzând ce-a 'nșins, spre-a nu mai pierde totul 3)
Sări 'n adânc, spre mal fugind și el.
De teamă însă, că va da cu botul
De-acele stânci și se va sparge-astfel,
S'opri corabia și lasând ancora,
Ea semn a dat de-oprire tuturor.

De Gama sta și nu putea s'aleagă
Ce-i asta la Mauri, ce fac, ce vor?
Dar când văzu fugind cu gloate 'ntreagă
Pe-al său pilot, știu că-i friga lor.
De-ajuns acum putu să 'nțeleagă
Că va vr un vânt le fu 'mpotrivor,
Și nu le-a 'nchis nici apa 'n port intrarea,
Și-asa 'nălța uimit spre cer strigarea.

Ah, Promia din cer, chiar ea ne'nvață
In nici într'un liman să nu te'ncrezi.
Și iată 'n lucrul care-mi stă de față
Mi-a dat și clare și de-ajuns dovezi —
Dar dacă mintea nu ne dă povață,
Și-asemeni lațuri cum să le prevezi,

conferențiarilor, cari vin dela București, eclipsează încercările celor din provincie și în chipul acesta anihilează voința aceloră, cari ar dori și ar putea lucra pentru Ligă. Trebuie deci să se găsească un teren de activitate pentru toți intelectualii din orașele de provincie, cari în umbra unui N. Iorga nu pot arăta nici o activitate.

Aceasta ar aduce cu sine modificarea articolului 2 din statutele Ligei, care articol sună astfel: „Societatea se compune dintr'atâtea secțiuni, câte diviziuni se vor constitui în diferitele comune din țară”, ceea ce vrea să zică, că mai multe sate împreună cu un oraș, care să figureze ca centru, nu pot forma o secție a Ligei.

Dacă însă ne gândim, cât de-anevoie și cât de rar se întemeiază chiar câte-o secție în orașele de provincie și că Liga n'a ajuns să aibă și secții rurale (la sate), atunci poate ne este îngăduit a crede, că art. 4 din statutele Ligei este piedeca cea mai mare la creșterea numărului membrilor Ligii.

D. Iorga adresează țăranilor — în ziarul său pentru popor — o rugare: să se înscrie membri ai „Ligii”! Noi credem, că abonații ziarului vor ceti apelul și... vor trăi mai departe fără să se gândiască la înființarea unei secții a Ligii în satul lor. Dar dacă ne-am închipui, că întemeierea secțiilor rurale ar fi inițiată de oameni dela oraș, în cari țăranii au încredere și pe cari îi cunosc de oameni cinstiți și cu tragere de inimă pentru binele lor, dacă deci întemeierea secțiilor rurale s'ar face în felul, cum se obicinuieste la noi organizarea agenturilor „Asociațiunii”, oare în câțiva ani de zile nu ar crește numărul membrilor Ligii dela sute la mii și zeci de mii? Și chiar dacă bărbații angajați în politică ar rămânea orbiți de credința, că în felul acesta d. Iorga ar câștiga aderenți ai politice sale și nu ar ajuta cu nimic zelul celor dela Ligă, nu ar rămânea destui și numai acei drepti apărători ai naționalității noastre, cari în jargonul politic se numesc naționaliști-democrați, dar cari își uită de

acest nume, ori de câteori este vorba de o acțiune curat culturală?

Iar atunci, când Liga ar ajunge să aibă în adevăr multe secții rurale, grupate câte 20—30 în jurul unei secții de oraș, datoria ei ar fi să lupte deocamdată *mediat* pentru scopul indicat în statute, și anume printr'o intensă propagandă culturală la sate.

Căci numărul analfabeților în România este încă înspăimântător de mare, iar organizarea învățământului primar progresa foarte încet, și între astfel de împrejurări nu înțeleg cine ar putea *întregi* instituția de stat a învățământului public, dacă nu Liga, care în acest caz ar trebui sprijinită de toți ministrii, oricărui partid politic ar aparține ei. Și când zicem, că ar trebui sprijinită de guvern, nu ne gândim la sume mari de bani, ci la ordinele, ce s'ar trimite tuturor funcționarilor de stat să dea mână de ajutor comitetelor Ligii la înscrierea de membri, la ținerea prelegerilor populare, la aranjarea festivităților etc. *Atunci* numai s'ar putea face pe întreg teritoriul Țării-Românești în fiecare sat „sărbătorirea datelor însemnate din trecutului Românilor” (cum se prevede în art. 3 d. din statute), prin sărbătorirea căror date atunci într'adevăr s'ar putea crea „conștiința de solidaritate în întreg neamul românesc”, înțelegând aceasta așa, că fără țăranimea noastră nu se poate vorbi de *întreg* neamul românesc.

Cine își aduce aminte de sărbătorile societății ungurești „Emke”, la cari au participat foști, actuali și poate viitori miniștri ai Ungariei fără deosebire de partid, va găsi îndreptățită cererea noastră, ca Liga să fie ajutorată de guverne într'o mai mare măsură decât s'a făcut până acum. Bunăvoința arătată de d. ministru Delavrancea cu prilejul serbărilor Ligei la București ne dă frumoase speranțe și am dori ca ea să fie începutul atitudinii celei noi, pe care o vor lua față de Ligă de aci înainte toate guvernele, cari vor veni la cârma țării.

Dacă comitetul central al Ligii s'ar hotărî să dea societății organizarea propusă de noi, ar trebui să schimbe și art. 61, lăsând secțiilor o parte din venite, cu cari

să poată lucra. Iar dacă modificarea statutelor nu s'ar putea face la congresul viitor al Ligii, ar fi bine, ca mai întâi o singură secție să-și alcătuiască un regulament (art. 56 din statute), pe baza căruia să dezvolte munca pentru ridicarea culturală a satelor în felul, cum noi ne-o închipuim.

Căci mii de țăranii culti și înțelegători ai marilor probleme, ce ne așteaptă, vor putea da Ligii prin cultura lor și prin taxele lor de membri un ajutor și o sumă cu mult mai mare decât acele câteva sute de intelectuali, membri actuali ai Ligii, al căror număr nu vrea nicidecum să crească.

Liga și-ar face atunci datoria și față de țară și față de România din alte țări prin fapta aceasta mare: că ea va fi dat României o țăranime, care va ști prin ce meleaguri să-și caute frații, va ști în ce împrejurări să aducă jertfe, va ști chiar ce fel de politică să ceară guvernelor țării, pentruca din politica românilor din regat să câștige și cultura Românilor, cari trăiesc în alte state.

În ziua de astăzi Liga are două mari datorii: uitându-și timp de câțiva ani de intențiile înființătorilor ei, ea să-și schimbe organizația făcând posibil contactul cu întreaga populația țării și să întregască organizația învățământului prin propaganda culturală, ce-o va desfășura la sate prin preoți, învățători și prin toți intelectualii dela oraș.

Populațiunea României.

II.

Am văzut, în articolul precedent, ca populațiunea României este la sfârșitul anului 1911 de șapte milioane și două sute de mii de locuitori. Aceasta cifră pune România în capul statelor din orient: populațiunea ei este mai mare decât cea a Turciei Europene și așa de mare cât populațiunea Bulgariei, Sârbiei și Muntenegrului împreună.

Să vedem acum dacă sporul natural al

Tu, Tată sfânt, ești vecinica putere
Și poți s'ajuti oricând și-ori cui îți cere!

„Și dacă simți durerea de poporul
Acestor bieți creștini ce plâng și stau,
Oh, scapă-l, tu în etern îndurătorul,
De-acești păgâni ce nici o milă n'au.
Și în mila ta trimite-i ajutorul
Să-și afle țara care-o căutau;
Iar dacă nu, vegheați întoarcere-i
Și-ori unde du-i, dar numai să-și piară!”

Iar ruga lui în inimă pătrunse
Pe Doamna cea cui totu-i e supus;
Și-așa, lăsând pe nimfe-aici ascunse
Ea și porni și în tainic sbor s'a dus,
Intrând pe poarta stelelor și-ajunse
În cel de-al treilea cer, dar și mai sus
Spre-al șaselea, că-asa ne spune svonul
Că Domnul lumii acolo-și are tronul 4).

Și cum mergea, aprinsă de dor
Divine-i înfloriau pe-obraz roșei,
Încet s'aprinsese cer și nori și zare
De-atâta foc al dulcii frumuseții,
Văpăi eșiau din negrii ochi din care
Asvârle-Amor eternele-i săgeți.
Și-atare-avea căldura în ochi și în față
Iată topi la poli cerna ghiată.

Spre-a face și mai slab pe-adunătorul
De nori, cel vecinic lacom de femei,

Venia așa cum o văzu păstorul
Pe-ai Idei munți, când se certară trei;
Pe ea de-ar fi văzut-o vânătorul
Astfel, nu pe Diana n' scaldă ei,
Nu câinii l-ar fi sfâșiat cu dinții,
Ci poftele ce-aduc pierzarea minții 5).

Pe gâtu-i alb ca de zăpezi virgine
Saltând desprinsu-i păr, se pare-un râu;
Îi saltă în mers a' pieptului coline,
Și-amor și-ret sta în sân, ca floarea în grâu.
Vălvori ce-aprind ispitele în oricine
Răsar din brâu ei; și în jos de brâu,
Ca iedera, pe sveltele-i picioare
Cununi fac genii-ai vrerii doritoare.

C'un vâl suptire-umbrește locul unde
Iubirea-și are cuib; dar albi și plini —
Căci lesne ochii vălu-l pot pătrunde,
Străvezi prin el ucigătorii crini:
Și ea să-și facă și mai dulci, ascunde
Cu-al pomei dos umbritele grădini.
C'ai fost tu Ares orb, pricep dintr'asta
Și vād de ce-și vamea Hefest nevasta! 6)

Un zimbet cald obrazu-i iubează,
Ci par' că în el ascunde-un tîm mister,
Precum o damă în jocu-i se ntristează,
Când bunul simț și-l pierde-un cavaler.
Acum prin plâns zimbrile n'cetează,
Acum prin zimbet lacrimile-i pier.
Și în arta asta ea deplin artistă
Intră la Zeos, și veselă și tristă.

„Ah, Tată bun! Mereu făcui, știi bine
Așa ca în grația ta mereu să fiu,
Și știi ce-adânc respect am eu de tine
Și cât de cu smerenie în față-ți viu!
Dar n'are margini ura ta pe mine,
Și-al met păcat eu nici măcar nu-l știu!
Atunci să nvingă Bah! Invingă dară,
Și facă-mă de răs și de ocară! 8)

„Acest popor al meu, a cărui soartă
O plâng — și vai, degeaba plâng mereu,
Fiindcă mi-l iubesc, azi ură-i poartă,
Și Zei, și Tu, că răzi de-amarul meu!
Să pot muri, m'ai bine, Tată, moartă,
Căci nu sunt ei nefericiți, ci eu!
Deci râde-acum de-a mea iubire, râde
Și-al propriei fete-a tale fă-te gâde,

„Și lasă-i deci ucși de barbari, bieții,
Căci eu...” Și-aci n'trerpuse-al vorbei fir,
Și lacrimi îi udau grădina feții
Ca roua în zori un tânăr trandafir,
Și sta n'tre zei minune-a frumuseții.
Și voia să plece. Dar ieșind din șir
Venind în mijloc a oprit-o Tata,
Și dulce-apoi de mână-și prinse fata.

Adânc mișcat de jalnica-i plânsoare
Ce și n'tr'un tigru-ar fi stârnit suspin,
Cu chipu nseninat, precum de soare
Norosul cer se face iar senin,
Se piecă și-i sărut' a feții floare,
Cu mâna-i svântă plânsul ei divin;

acestei populațiuni ne dă dreptul ca să sperăm în viitorul națiunii. Știm că creșterea populației este, de regulă, un indicator al vitalității unui neam, prin urmare un semn că acel neam e încă tânăr. Din potrivă stagnarea sau descreșterea natalității este dovada cea mai eclatantă că un neam a îmbătrânit, că e pe drumul perirei și că are nevoie de o infuziune vitală din partea altor rase spre a-și mai putea prelungi existența.

Să vedem care este natalitatea în România. Buletinul statistic redactat de d-l Colescu, directorul statistice generale, ne indică pentru perioada 1900—1910 următoarele cifre:

1900	234.843
1901	240.704
1902	241.884
1903	252.242
1904	256.177
1905	248.145
1906	262.438
1907	274.487
1908	272.850
1909	282.342
1910	273.106

născuți vii.

Din această tabelă reese că sporul natural este favorabil, căci e în creștere. Apogeul și l'a ajuns în 1909, când s'au înregistrat 282.342 nașteri. Anul 1910 acuză o ușoară scădere, care, sperăm, nu e decât trecătoare.

Dacă totuși anul 1910 ne dă un excedent de nașteri mai bun decât anul 1909, este că mortalitatea a scăzut, căci în 1909 au decedat în țară 188.825 persoane, iar în 1910 mai puține: 172.843. Aceasta este un semn foarte bun, căci reducându-se mortalitatea în mod pronunțat România ar ajunge la excedente admirabile, căci natalitatea este puternică.

Făcând proporțiunea 1: 1000 pentru natalitatea, mortalitatea și excedente din perioada 1900—1910 vom obține următoarea situațiune:

Anul	Natalitate	Mortalitate	Excedent
1900	39,4	24,5	14,0
1901	39,6	26,8	13,1
1902	39,0	27,7	11,3
1903	40,1	24,8	15,3
1904	40,1	24,4	15,7
1905	38,8	25,0	13,8
1906	39,0	23,0	16,0
1907	41,7	26,7	15,0
1908	40,8	27,7	13,1
1909	41,7	27,3	13,9
1910	39,8	25,2	14,6

Această tabelă ne arată, că procentul cel mai mare de născuți l'a dat anul 1909, de morți tot 1909, și că excedentul născuților asupra morților a fost mai puternic în 1906, anul expoziției naționale.

Tot această tabelă ne arată că natalitatea acuză o creștere până în 1909 urmată de o ușoară scădere în 1910. Mortalitatea asemenea ridică o ușoară creștere până în 1909 și apoi o descreștere în anul 1910. Excedentele, cari nu sunt decât diferențele între aceste două serii de cifre, se mențin bune, și pentru ultimii doi ani acuză o ușoară creștere (în 1910), precedată în perioada 1906 (când și-au atins apogeul): 16,0 la mie) 1909 de o descreștere.

În rezumat putem să facem concluziunea că sporul natural al populațiunii din România se menține bun. Comparându-l cu excedentele realizate de celelalte state din Europa vom găsi România la locul de frunte. Nici un stat din Apus nu atinge coeficientul de spor al României afară de Germania, care acuză excedente extraordinare, datorite, credem, avântului ei politic și economic dela 1871 încoace. Iar în comparație cu statele din mijlocul și răsăritul Europei, România conservă de asemeni un loc de onoare. Sporul ei este mai puternic decât cel al Austriei și al Ungariei și nu este întrecut decât de cel al statelor slave: Rusia, Bulgaria și Serbia.

Mai rămâne să extragem câteva constatări interesante din Raportul dlui Colescu.

La sfârșitul anului 1910 locuiau în comunele rurale (nesocotind pe emigrați) 5.770.767 de oameni. În comunele urbane

locuiau în total 1.195.235 de persoane. Dacă adaogăm la aceste cifre sporul anului 1911 și pe emigrați, vom găsi că în România sunt vre-o 5.900.000 de țărani (locuitori ai comunelor rurale) și numai 1.300.000 de orășeni, din totalul de 7.200.000. Aceste date ne arată așa de clar că România este un stat eminentamente agricol.

Este foarte îmbucurătoare constatarea ce o face dl Colescu cu privire la populațiunea rurală. Cităm din publicațiunea d-sale: „Populațiunea rurală, adică 82 procente din populațiunea totală a țării, a contribuit la cifra excedentului cu 92 procente în timp ce orașele, cari reprezintă 18 procente din populațiunea integrală, și n'au ajutat la repopulațiunea țării decât cu slaba proporțiune de 8 la sută... Aceste constatări cari se aseamănă cu acelea făcute în ceilalți ani, arată cu prisosință, că orașele nu contribuiesc decât într'o măsură foarte mică la creșterea populațiunii pe cale normală. Și aceasta confirmă încă odată concluziunile la cari ne-au adus rapoartele noastre precedente, în cari susțineam că populațiunea satelor este singura, care produce și întreține elementele fecunde ale națiunii române (Sublinierea d-lui Colescu), așa că din acest punct de vedere clasele conducătoare ale acestei țări trebuie să fie mereu băgătoare de seamă când este vorba de buna situațiune și de progresul țărânilor, căci dela ea depinde în mare parte creșterea și reînnoirea națiunii.

Suntem cu totul de avisul d-lui Colescu. Guvernele române ar trebui să facă toate sforțările spre a îmbunătăți soarta țărănilor, căci ei împing națiunea spre progres alimentând forțele ei vii și asigurându-i viața pentru mai departe. Să sperăm că greșelile și neglijențele trecutului vor fi reparate de aci înainte.

Aceasta este cea mai importantă concluziune ce se degajează din seria de constatări făcute asupra instrucției populațiunii din România, constatări favorabile cari ne fac să sperăm cu tărie în viitorul țării și al națiunii.

București, septembrie 1911.

Mircea Russu-Șirlianu.

Și de-ar fi fost aici el singur numa',
Un Eros nou s'ar fi născut acuma.

Și fața lui de fața ei și-o strânge,
Iar ea plângea cu ochi și mai scâlțați,
Ca și-un copil ce mult mai tare plânge
Când vîi ca să-l desmierzi după ce-l bați,
Și-acum el propriu jurământ și-l frânge,
Și, ca să-i vadă ochii iar uscați,
Deschide larg a timpurilor poartă
Și-așa destăinui și timp și soartă:

„Nu, mândră fată! N'o să fie pradă
Acest popor al altui chin și rău,
Că'n lume ochii mei nu pot să vadă
Nimic mai tare decât plânsul tău!
Și jur, că'n fapte-o Romă sau Helladă
N'a fost mai tare 'n tot cuprinsul său,
Cum el va fi, mereu nebiruitul,
Că'nvinge-va 'n curând tot Răsăritul!

„Acest ținut ce astăzi fi alungă
Vede-l vei port al lor, de mult supus,
Și'n el s'or odihni de cale lungă
Corăbii mari venite din Apus.
Să dea tribut, acolo au s'ajungă
Aceste maluri care'n gând și-au pus
Perirea lui — și din genunchi vor spune,
Că Lusului nimic nu poți opune.

Și Marea Roșie-o vei vedea schimbată
În galbenă, plângând de spaima lor,

Și'n tot cuprinsul ei recâștigată
Provincia Ormus prin cumplit omor;
Perind vedea-vei de-a lor fier odată,
De propriu fier, al Inzilor popor:
Să vad' acești urgisitori de cruce
Că orice 'mpotrivire o moarte-aduce !9)

Căci de-a scăpat prin viclenii Ulise
De-Ogygia unde-a fost ținut ca sclav,
Și dacă'n drum Antenor isbutise
Prin golf iliric până la Timav,
Și și Eneas Scilla o ferise,
Trecând printr' al Caribdei loc grozav :10)
Ai tăi vor face fapte mai cu nume
Căci lumii-i vor adaoge altă lume!

Vede-vei tu 'n curând ce-au să clădească,
Și porturi și cetăți oriunde vrei;
Și milă și-ajutor ca să găsească,
Smeriți veni-vor Turcii-acești mișei,
Și propriile țări să le cerșească
Ai Indiei regi, vazale, dela ei!
Și legi vor da pământului mai bune,
Când lor pământu-'ntreg și-l vor supune!

„Și vei vedea ce slab e Cananorul, 11)
Și-ai tăi voinici vedea-vei tu ce pot!
Calcuta va cădea cu 'ntreg poporul
Cel mult al ei, cu fala ei cu tot —
Și iată și 'n Coșin pe luptătorul
Cel nentrecut, viteazul tău nepot;

Căci mulți eroi mari fapte făptuiră
Dar nu, ca el, mai vrednice de liră.

N'a fost mai prins de furii la Levcate
Turbatul Mars, când în războiu civil
August strivi multimile-adunate
De-acel bărbat cu minte de copil
Ce 'n sârme 'n vi popoare 'ntunecate
Prin Bactri-aic 'n Scitia și la Nil,
Și-apoi, vrăj: dat mândrele-i sprâncene,
El rob ajuns-nt: trei egiptene,

Decum ai tăi vor sbate până 'n miezul
Puterii-oceanul ce-o să-l aibă 'n mâni!
Și cum ei vor stărpi pe-acei ce-au crezul
În Mohamet, și pe-alți atari păgâni;
Și-apoi, de unde 'ncepe Chersonesul
Și până 'n China ei vor fi stăpâni
Pe-ostroave și pe țări, pe tot ce 'ncepe
Imensul larg al nesfârșitei ape...“

1) Nereu și Proteu, zei ai mării. Cincizeci de fete albe ale lui Nereu sînt spumele mării, iar albastrele cete sînt valurile. Născuta din spumele mării e Venus.

2) Mitologia spune că un popor din Licia a fost schimbat în broaște, pentru blasfemii adresate zeilor. Licia era țara pricolcilor, căci locuitorii ei se puteau pretace lupi (Lykos-lup în grecește).

3) Să nu piardă viața, după ce a pierdut ocaziunea trădării.

4) Din sistemul astronomic al lui Ptolomeu. Cererile erau sferile făcute de Lună, Mercur, Venus, Marte, Jupiter, Saturn, Stelele fixe, Pământul mobil. Venus

Centrala negustorilor români

Adevărul este, că în consfătuirea negustorilor români din Blaj, s'a proiectat și înființarea unei centrale a lor, adică mai bine zis a unui sindicat de cumpărări. Și cu drept cuvânt. În timpul din urmă s'a vorbit mult de către aceia, cari se îngrijesc de bunul mers al stării noastre economice generale, de chestia micilor negustori, unul dintre cele mai însemnate elemente în comerțul nostru general.

Această grijă s'a născut din pricina numărului neasemuit de mic al negustorilor noștri mici și din faptul stării lor clătinate.

Vedem cu toții, cu cea mai mare părere de rău, că comerțul între noi, aproape de fel nu ie românesc și am putea foarte ușor să susținem că e chiar străin, atât de mic e numărul negustorilor români. De asemenea, cu toții știm, cu toții recunoaștem, că nimic n'am făcut și nici nu facem ca să îndepărtăm acest neajuns, să înlocuim acest rău, printr'un bine. Criticăm și iar criticăm, dar să ajutăm și cu fapta ferit-a domnul!

Pricinile tângirii noastre sunt multe, dar nu voiu aminti decât pe unele. Întâi este aceea, că nu ne-am încredințat încă pe deplin, că unica noastră scăpare este în *unirea puterilor*, și a doua, că ne mai lipsește încrederea în noi înșine.

Pe lângă acestea, mai sunt și alte multe rele, de cari suntem înstăpâniți și de care nu voim să ne scăpăm, așa spre pildă, *pizma*, ce o avem împotriva acelor români, cari se ridică în comerț. Cum vedem un negustor român că merge spre bine, începem să-i negăm cinstea lui de negustor și ne bucurăm, când îi răsare în cale un potrivnic străin, ca să-l facă să cadă, după cum m'am încredințat despre aceasta, stând la sfat cu niște săteni din Vlani.

Rele de felul acesta sunt atâtea și atâtea, pe cari însă le cunoașteți prea bine, ca să mai fie de lipsă să vi le amintesc.

Ajunge să vă atrag luarea aminte, că dacă nu ne vom pune pe muncă, dacă nu ne vom da toți mână de ajutor, să știți

că nu mai avem nici un drept mai mult ca să ne plângem, căci suntem cu totul vrednici de starea, care noi înșine ne-am făcut-o.

Ca să vă mai învederez trebuința simțită, că comerțul între noi să fie pus în mâinile românilor, mi se pare, că ar fi să vă spun, că pentruca să trăim, ne trebuie aier.

Dacă negustorii străini pripășiți printre noi ar fi oameni binevoitori, am mai trece cu vederea, că sunt de altă seminție, dar ei sunt de aceia, cari prin mijloacele cele mai necinstite, caută să câștige, nimicind întrecerea cinstită și nevoind nici măcar să știe de noi.

Asta mă silește să cred, că a sosit clipa mântuitoare, ca să ne luăm locurile, ce ni se cuvin nouă, iar bunurile să ni le administrăm noi înșine.

Pentru reușita scopului meu, care este și al d-voastră, acela de a fi stăpâni în ale noastre, nu ajunge să fim numai niște privitori, ca să dovedim răul, dar trebuie să găsim și leacul, prin care am putea scăpa.

M'am gândit de mult la acest lucru și astăzi în înțelegere cu alții, îndrăznesc să vi-le propun. Acest leac este: o *centrală a negustorilor români*.

Nu încape îndoială, că trebuie un capital mai mare pentru așa ceva, ca să fie un început dătător de spor și ducător la bun sfârșit. Iar un capital mare nu se poate găsi la un singur om. Prin urmare trebuie înființat un sindicat puternic cu un capital mare, care să smulgă din mâinile străinilor pripășiți printre noi, felurile ramuri de comerț și să le dea românilor noștri.

Dar cum să facem să se adune un capital atât de mare, cu care să înfăptuim acest vis măreț al negustorilor noștri, iubitori de neam?

Cred, că nu este greu nici decum de a se aduna prin mici acțiuni capitalul trebuincios. Toți negustorii români ar cumpăra așa acțiuni fără șovăire, fiind tot în folosul lor. Unde mai punem, câți alți români cu stare, de alte meserii și profesii, nu ar cumpăra și ei acțiuni ale unei societăți românești, care o să le aducă foloase neînchipuite, atât bănești, cât și morale.

Pe de-o parte câștigul, care intră astăzi în pungile lacome și sgârcite ale negustorilor străini, ar rămânea în buzunarele cumpătate ale acționarilor negustori români, iar pe de altă parte, câți tineri români cu școală comercială s'ar mai putea ocupa în ramura de activitate, pe care au învățat-o anume!

Aceasta ar fi o a doua înviere național-economică pentru noi românii.

În Belgia, micii negustori și-au îndreptat toate eforturile spre sindicatele de cumpărare.

Ei au constituit în mai multe orașe un *birou central*, care face comanda. Aderenții se aprovizionează prin ajutorul acestui birou central, pe măsura trebuințelor ce le au.

Micul comerț în chipul acesta, poate să profite de unul din avantajele cele mai considerabile ale magazinelor mari, adică să îndepărteze un mare număr de mijlocitori scumpi și să se facă neatârnat de negustorii engros.

Apoi mai profită și din cumpărările multiple ce se fac, de economia la chel-

tuelile generale, de prisosința și ieftinătatea creditului, de circulația mai iute a capitalului, de prețul de vânzare mai avantajos, rezultând dintr'un câștig mai mic la fiecare marfă, de rezistență mai mare în stări de criză ș. a. m. d.

Această centrală, eu o numesc mai bine sindicat de cumpărări, dacă va fi condusă de o administrație chibzuită și dornică de propășirea neamului nostru, va putea juca un mare rol în comerțul nostru românesc, mai vărtos dacă va fi sprijinit și de toate băncile, cari le avem, înlesnindu-se astfel întărirea și ridicarea micilor noștri negustori, cari au astăzi atât de amarnic de luptat cu greutățile vieții și cu căpătarea creditului ieftin și potrivit cu nevoile lor.

Dacă băncile noastre se pot conduce de persoane, cari n'au cunoștințe de specialitate, sindicatul de cumpărări însă, trebuie îndrumat și condus de specialiști, cari au o pregătire specială în conducerea felurilor ramuri de comerț, căci altfel nu va avea nici un înțeles de a fi și mai mult va păgubi.

Să ne punem așadar pe lucru, să muncim și iar să muncim cu toate puterile, să sară toți românii din toate unghiurile țării să subscrie la acțiunile acestui sindicat, căci numai astfel vom putea scăpa din robia străinilor și vom mântui comerțul din mâna lor nedarnică.

Numai astfel se vor mai cumpăni bugetele noastre obștești, și se va schimba și starea noastră economică, socială și morală.

Trăian Țăranu.

Adunarea dela Ludoș

Mâne se ține marea adunare populară a partidului nostru în Ludoș. Fruntașii locului au făcut mari pregătiri pentru această adunare, care promite a deveni adevărată manifestație națională. Vor lua parte mai mulți membri ai comitetului național în frunte cu neobositul său președinte d. dr. Teodor Mihali. Poporul din întreg acel ținut e în adevărată febră și cu toate matrapazlicurile administrației de a reține pe români dela adunare, suntem informați că din toate comunele împrejmuitoare români se pregătesc să ieie parte în masse la manifestația națională dela Ludoș. Comitetului central i se va face o splendidă primire la gară, cu banderiu, cu coruri și mulțime de trăsuri. Dela gară românii vor pleca la sfânta biserică și de acolo la adunare. Suntem veseli a putea anunța, că în părțile Ludoșului preoții și învățătorii stau în fruntea vieții naționale. Acolo nu s'au dat uitării cuvintele de foc ale bardului redeșteptării noastre naționale: „Preoți cu crucea'n frunte.”

Un nou colț de țară se mișcă și de unde nainte vreme provincia românească a Ludoșului părea amorțită și fără vlagă, acum un puls puternic de viață românească bate prin frumoasele comune românești din comitatul Turda-Arieș. Steagurile partidului național român vor fâlfâi mânezi cu plină mândrie în mijlocul unei noi oștiri, care grăbește a se alătura cetelor din Banat și țara ungurească. Astfel cresc nădejțile noastre de bine, căci vedem înmulțindu-se luptătorii bravi, cari vor duce la izbândă cauza sfântă a neamului nostru.

Venit-au trădători să ne vândă dușmanilor noștri de veacuri, sosit-au bârfitorii să ne slăbească încrederea în conducătorii noștri fi-

trece deci printr'al treilea cer (al ei) într'al șaselea a lui Jupiter.

5) Adunătorul de nori e Jupiter. Păstorul din munții Idei e Paris, care a avut s'aleagă dintre trei zeițe (Inno, Pallas Atene și Venus) pe cea mai frumoasă. Cele două dintâi i-au stat în față îmbrăcate, Venus goală. Acteon, vânătorul a fost prefăcut în cerb și apoi sfâșiat de propriii câni ca pedeapsă trimisă de Diana, fiindcă a pândit-o s'o vadă când se scaldă.

6) Hefest (Vulcan) era bărbatul Venerii. Ares (Marte) se îndrăgostise de Venus. „Orb” se referă la o poveste spusă întâiu de Homer (Odisee Cânt VIII)

7) Damă și cavalier luată în senzul cum se întrebuințau, în evul mediu, în obiceiurile nobililor.

8) Bach (Dionisios) era dușman al Lusilor, din gelozie. El cucerise odată India, și acum era furios că „un popor așa de mic îi face concurență” cucerind Indiile din nou.

9) Marea-Roșie, pe lângă țărături, ocupată de Portughezii. Ormus o provincie a Indiei. „De propriul fier” s'a întâmplat într'o luptă pentru Ormus, că oștile „Turcilor” (cum îi numește poetul, pentru că erau muhamedani) s'au ucis ele între ele din greșală.

10) Ulise ținut un an ca rob și bărbat al Zinei Calipso în insula Ogygio. Antenor, un comandant troian, ca și Eneas vine, după arderea Troiei, în Italia și lângă râul Timav clădește Padua de astăzi.

11) Cananor, provincie în India. Coșin, altă provincie, în cucerirea căreia s'a distins un erou Pacheco Pereira, des pomenit în *Lusiade*.

12) E vorba de lupta navală dela Levcate între Octavian August și Antoniu cel ce biruise pe Bactii, pe Sciti, pe Egipteni și apoi îndrăgostit de Cleopatra, regina Egiptului, a trădat cauza imperiului. Cleopatra (deși cam pe nedreptul) e la poezii clasici tipul femeii corupte.

restii și să slăbească în ast chip puterile noastre de rezistență împotriva păcătoaselor încercări de a ne desființa naționalicește, ci iată neamul nostru cu atât mai vărtos se întărește, se îndârjește și gata este acum să aducă ori și ce jertfă pentru ființa sa națională. Suntem mândri și veseli de această puternică mișcare și toată dragostea noastră o trimitem fraților, cari se vor aduna mâine pe piața Ludoșului în numele cauzei sfinte a neamului nostru.

Sus inimile!

Nouă prigonire pentru „Deșteaptă-te Române”. Primim știrea revoltătoare, că procurorul din Deva a intentat proces de agitație împotriva dnilor dr. Iustin Pop, dr. Eugen Tatar, dr. Petru Groza, *advocați din Deva și poate și în contra altora, cari cu prilejul sfințirii școlii din Sântăndreș seara după concert au cântat imnul nostru național „Deșteaptă-te Române”.*

Teroarea aceasta selbatică a zbirilor politiceii lui Khuen-Héderváry ne răscolește sufletul. Imnul nostru național îl cântăm cu toții, totdeauna și pretutindeni. S'a cântat la Blaj în auzul comitetului suprem Szász József, în prezența tuturor prelaților noștri români și nimănui nu i-a venit în gând, ca să vadă în această faptă a noastră vr'o agitație.

Să se știe că nu ne lăsăm terorizați. Să se știe că colorile noastre naționale și imnul „Deșteaptă-te Române” sunt lucruri sfinte sufletelor noastre, de cari nu ne vom lăpăda, măcar de ni-s'ar cere orice jertfă în lumea aceasta.

Suntem informați de altfel, că și în cazul de față e politica la mijloc. Administrația și procurorii din Deva au văzut, că conducătorii noștri naționali din acest comitat au influință desăvârșită asupra poporului românesc, deci în spaima lor încep terorizările în sus și în jos cu nădejdea, că ne vor rupe de popor făcându-l pe acesta din nou material de alegeri și administrabil după felul lor.

În cazul de față denunțiantul e un notar renegat Buday István, fost Budoiu, care și altfel terorizează oamenii cu acuze criminale nefârșite. În cazul prezent a fost condus și de mârșava sete de răzbunare, că mai mulți oameni din comună și-au făcut contractele la avocatul dr. Tatar și nu la dânsul.

Conducătorii noștri naționali sunt hotărâți a releva acest caz de nouă volnicie și persecuție în congregația comitatului, care se va ținea în ziua de 27 octombrie n. Deoarece afară de acest caz de supremă importanță politică pentru partidul nostru, la ordinea zilei în acea congregație sunt și mai multe chestiuni de mare interes pentru români, rugăm și pe calea aceasta pe toți membrii români ai comitatului, ca nesmintit să participe la congregația comitatului în ziua amintită.

Adunarea dela Ciacova — admisă?

În ziarul unguresc „Világ”, ce ni-a sosit azi cetim următoarea notiță: „Partidul național român a convocat acum pe duminică o adunare populară la Ciacova. Fibrăul Petkó Zoltán — cum am anunțat deja,

— n'a admis adunarea, motivându-și decisiul cu aceea, că partidul național român nu este recunoscut în lege și astfel nu este îndreptățit să țină adunări populare. Conducerea partidului național român pe cale telegrafică a apelat acest decis la ministrul de interne.

Azi dimineață contele Khuen-Héderváry, președintele consiliului de miniștri, pe cale telegrafică a ordonat protopreturei, ca să admită adunarea populară a partidului național român, convocată la Ciacova pe duminică.

Reproducem această știre cu observația, că noi nu am primit încă nici un aviz în această cestiune dela conducătorii din Ciacova ai partidului nostru.

Tratatul prezidentului Berzeviczy. În cursul zilei de ieri, s'a colportat vestea, că tratativele prezidentului Berzeviczy au eșuat. În legătură cu această veste s'au făcut apoi felurite combinațiuni cu privire la cauzele eșuării tratatelor. Nu s'a confirmat însă nici una din aceste combinațiuni, pentru că astăzi tratativele au fost reluate și continuate.

Trebue să desmințim afirmația, că ar fi esclusă o soluție pașnică. Dimpotrivă, constatăm, că de fapt spiritele sunt dispuse de a căuta un expedient pentru restabilirea mersului normal al debaterilor parlamentare, cel puțin, pe timp mai scurt.

Conferința ținută la contele Károlyi la care au luat parte corifeii din toate partidele, a fost numai preluatul tratatelor. Fiecare și-a comunicat părerea, s'au informat reciproc.

Pe două zile, din cauza duminicii, se vor întrerupe tratativele. Unii pleacă la moșiile lor, alții, șefii opoziției, la adunări populare.

Consiliul statului major, sub prezidiul M. Sale împăratului. La începutul săptămânii viitoare se va ținea în Viena consiliul statului major sub prezidiul Majestății Sale. În fiecare an se ține acest consiliu, de obicei în decembrie sau în ianuarie. În acest an însă se ține mai de vreme, fiindcă rezultatele consfătuirii se vor referi la avansările din noemvrie și nu numai la cele din mai. Aceste avansări se referă în primul rând la generali. Se va hotărî apoi în acest consiliu asupra mai multor schimbări de ordin organizatoric. Notăm că la acest consiliu va lua parte și principele moștenitor Francisc Ferdinand.

Din cameră. Timpul ședinței de azi a camerei s'a scurs cu perindarea mai multor votări nominale. Indiferența și nepăsarea, ce se observă în timpul din urmă în viața parlamentară, a stăpânit și astăzi spiritele. Șefii politiceii maghiare au părăsit capitala.

Ungurii și cultura românească. Sub acest titlu „Adevărul” scrie: „Guvernul unguresc urmărește zi de zi, cu o perzistență îndrăcită, persecuția școlilor fraților noștri de dincolo.

Mistuit de tendința de maghiarizare à tout prix, contele Zichy, ministrul instrucției publice, a făcut cunoscut mitropolitului român ortodox din Sibiu cumcă guvernul din Budapesta este dispus să subvenționeze în viitor cu 50'000 coroane anual școala normală de învățători din Sibiu, cu condiția însă ca o parte din studii să fie predate în limba maghiară în loc de cea românească.

Este de prisos să spunem că mitropolitul și consistoriul său au respins cu indignare oferta diabolică a șovinistului ministru ungur, care a avut naivitatea și nerușinarea să creadă cumcă cu bani se poate cumpăra până și sufletul unui popor!

E lucru vădit azi că guvernele din Budapesta, toate fără excepție, urmăresc cu sistem scopul de

a ținea poporul românesc de sub oblăduirea lor departe de lumină, departe de școala românească. Și pentru ajungerea acestui scop infernal, toate persecuțiile și toate infamiile sunt la îndemâna guvernanților.

Până mai acum câțva timp, frații noștri de dincolo susțineau, din punga lor, peste 3000 de școale rurale, fără absolut nici un concurs din partea statului unguresc.

Acum a trăznit guvernului în gând să introducă un tip de localuri noi de școală, adevărate palate nu numai pentru cele ale statului, ci și pentru școlile confesionale. Deasemenea a urcat lefurile învățătorilor, impunând și confesiunilor lefurile dela stat.

Ei bine, profitând de faptul, că bieții români nu-și pot măsura punga cu a statului, și deci nu pot clădi din banii lor localuri de școală după proiectul-tip al guvernului, nici să plătească învățătorii lor ca la stat, autoritățile administrative ungurești închid pe capete școlile românești.

Din această cauză, aproape tot a doua școală românească e închisă, de când cu punerea în aplicare a noii legi școlare ungurești, ticluită anume să stingă vieța și lumina din școlile românești.

Este desigur o stare foarte îngrijitoare aceasta — și frații noștri, scoși din școalele lor, se gândesc acum la chipul, cum ar putea să propage învățătura dela om la om, prin casele private.

Iată ce zile a ajuns să vadă cultura românească în Ungaria — și noi, românii din regat, să nu găsim în noi destul stimulent patriotic pentru a răpi din ghiarele morții negre, ce-i impun dușmanii, partea cea mai sănătoasă și mai cu vlagă a neamului nostru!?”

Gravele evenimente din Portugalia

Demisia ministrului de războiu. — 700 ofițeri arestați. — Noul ministru de războiu. — Noui trupe spre Oporto. — Monarhiști înconjurați.

Bruxelles. — Ministrul de războiu al Portugaliai și-a dat demisia.

Faptul acesta neașteptat se atribuie, după cum spun știrile din Lisabona, arestării în masă de ofițeri, operate din ordinul ministrului de interne.

Au fost arestați 700 de ofițeri, bănuți ca regaliști.

Ridicarea sub-ofițerilor la gradul de ofițeri s'a făcut împotriva voinței ministrului de războiu.

Guvernul republican are așa de puțină încredere în armata de uscat în cât a trimis marinari în munții Nordului, ca să reprime revoluția regalistă.

Demisia ministrului de războiu a fost grăbită și de faptul că, la ultima paradă, ministrul de interne, adresându-se soldaților, le-a ordonat se omoare pe ofițerul, care va manifesta înclinații regaliste.

Șeful poliției din Lisabona a primit portofoliul ministrului de războiu; guvernul nu dispune de un alt ofițer de încredere.

Lisabona. Noui trupe au plecat spre Oporto; 200 oameni din infanterie și 300 cavaleriști și artileriști.

Au plecat deasemenea spre Nord 3 vapoare de război.

Mănăstirea Almada a fost atacată de

Mijlocește bani

pe ipotecă, amortizare
și cu cambii pe moșii, ori
case de chirie, sub condițiile
∴ cele mai favorabile ∴

Sücs F. Vilmos

Arad, Karolina-utca Nr. 8.

: Casă proprie lângă filiala poștală

o bandă de 70 tâlhari. Icoanele și mobilierul au fost distruse.

Lisabona. *Se crede, că monarhiștii sunt inconjurați din toate părțile de trupele republicane.*

Serbările jubilarie din Iași

Iași, 29 sept. 1911

Ziua V.

Programul prevede pentru azi „Deschiderea” solemnă a cursurilor universității pentru anul școlar 1911—1912.

La orele 11 când sosește familia Regală: M. S. regele, regina, principii moștenitori Ferdinand și Maria cu copiii lor Carol și Elisabeta și suitele lor, sunt față studenții, profesorii, notabilitățile și delegatul universităților străine, afară de reprezentant Universitar din Sofia care a încetat subit din viață aseară.

I. P. S. mitropolitul Moldovei și Sucevei Pimen, cu un numeros cler, oficiază serviciul divin, după care rectorul G. Bodan face o scurtă dare de samă asupra anului expirat, aducând elogii M. S. regelui.

La apoi cuvântul M. S. regele, care rostește următoarea cuvântare:

„Sunt viu mișcat de sentimentele de dragoste și credință ce mi-le reînviți din partea Universității Iașilor și cari găsesc un adânc răsunset de recunoștință în inima Mea.

„După vrednica serbătorire a jubileului Universității, în care s'a amintit trecutul, am dorit să viu din nou în mijlocul vostru la deschiderea cursurilor, pentru a ne îndrepta gândul împreună spre viitor și a vă arăta desăvârșita Mea încredere că roadele acestui Inalt așezământ de cultură, care a primit acum o nouă sfințire vor răspunde așteptărilor țarei.

„Aceste așteptări le cunoașteți: o muncă sîrguitoare închinată binelui și adevărului, păstrarea neștirbită a credinței strămoșești și ridicarea patriei prin forțele morale și intelectuale ce le veți dobândi aci.

„Jertfele însemnate ce le face statul pentru voi, iubii studenți, solicitudinea și necurmatul Meu interes pentru studiile voastre, vă vor îndemna cu siguranță a vă arăta vrednici de dragostea ce vă încunjoară.

„Ca un semn al acestui interes și un nou imbold la muncă, am hotărât în amintirea acestor serbări, a dărui 300.000 lei, a căror dobândă se va întrebuința de senatul universitar pentru tipărirea de teze și mai ales pentru sprijinul studenților lipsiți, de mijloace.

Urez ca anul universitar care începe, să ne aducă dovadă că nădejdea ce punem în voi este pe deplin întemeiată și că din cuvântul profesorilor ca dintr'o sămânța aruncată într'un ogor mănos, vă răsări un rod îmbelșugat spre folosul vostru și al scumpei noastre țări.

(Cuvântarea e acoperită de urale nesfârșite, și flori numeroase, aruncate de studenți și studenți cad asupra suveranilor).

Apoi d. A. D. Xenopol a cetit o scrisoare de mulțumire pentru acest dar din partea soției sale cunoscută în literatură sub pseudonimul de Riria, căreia regele cu

prilejul unei audiențe i-a făgăduit că face această donație.

Apoi bătrânul savant a sărutat mâna suveranului spunând că o face pentru acest dar mareț.

Dăm mai jos această scrisoare:

Inalte Doamne

Numeroși au fost, rodnicii au fost dinarii hărăziți de Maria Ta scumpului nostru Iași.

Tinăr voevod, desprinsu-Te-ai din sinul neamului Tau, de acolo unde apune soarele și răsare mintea, și pășit-Ai spre noi cu mâinile pline de daruri, cu sufletul aprins de o tainică chemare. Nu ai venit Inalte Doamne, ca magii din vechime să Te închini pruncului nou născut, ci Ai venit să mângâi fiul cel mare și viteaz al Moldovei, Iașul, care își deschisese de bună voe vinele toate spre a întrema cu însuși sângele lui puterile mumei iubite, ca astfel scumpa noastră Românie să-și împletească din nou cununa de lauri, tăeți de astădată de ostașii români și de spada Voievodului din apus trimis nouă printre veacuri de străbunul Hohenzollern, care manat de același gând venise cu 500 de ani în urmă pe cursul Dunărei la Nicopole ca să lupte pentru desrobirea creștinilor din răsărit.

Inalte Doamne, de câte ori Ai venit în Iași fost-Ai însuflețit de gânduri darnice: desrobit-Ai căminurile nevoșilor de dijmele ce le plăteau de veacuri; ocrotit-Ai ridicarea școlilor atât pentru cei meniți să sprijine viața țarei cu duhul, cât și pentru acei cari voiau să-și izbăvească nevoile lor cu ciocanul, cu barda, cu acul și cu plugul, reintinerit-Ai vechile lăcașuri, de dragul frumuseților tainuite în zidurile lor dărâmate, astfel ca altarele lui Ștefan-cel-Mare și Vasile Lupu grăi-vor prin veacuri că prin ajutorul celor 100.000 de zloți de aur dăruiți din vistieria Măriei Tale, dobândit-au reîntruparea lor.

Acum Maria Ta, vii și dăruiești tinerilor moldoveni un cămin de lumină, unde vor putea veni toți cei chemați de puterile minții să-și caute sprijin avântului lor.

Slavă Ție Inalte Doamne, Slavă Ție!

Îngăduit să-mi fie a-Ți aduce cele dintâi mulțumiri, căci dat mi-a fost să aud — eu cea dintâi — voia Măriei Tale.

Supusa și recunoșcătoarea

Voastră slugă

RIRIA

Iași, 29 Septembrie 1911.

După d. Xenopol, ia cuvântul Dr. Rigler dela fac. de medicină, care rostește în limba germană o cuvântare pentru a arăta delegaților universităților străine, rostul solemnității de azi, pe care o termină în ro-

mânește cu cuvinte de grațitudine pentru rege.

Urmează în urmă profesorul Dr. G. Socor, care potrivit tradițiunii citește lecțiunea de deschidere a cursurilor. D-sa fiind profesor de oftalmologie tratează despre: *Intrurirea ochiului asupra intelectului.* Aduce numeroase exemple, cum din antichitate încă, pentru a figura chipul unui gânditor, îl făceau cu ochii închiși, și, cum se știe și azi că ochiul este oglinda sufletului.

Lecțiunea a fost ascultată cu un viu interes, mai ales că era o expunere pe înțelegerea tuturor.

Incheindu-se seria cuvântărilor rectorul a înfățișat M. S. regelui un pergament pentru amintirea jubileului rugându-l să-l semneze. Apoi a semnat M. S. regina familia princiară și înalții demnitari ce erau de față.

Dela universitate familia regală și invitații au vizitat instalațiunile dela Copou pentru distribuirea apei de Timișești.

Principesa Elisabeta împlinește astăzi 17 ani. Cu această ocaziune a primit numeroase felicitări. La Jockey-Club a avut loc un ceai în onoarea A. S. azistând numeroși invitați.

V. T.

Răsboiul italo-turc

Viitorul Tripolisului. — Turcia a călcat dreptul ginților. — Declarațiile mareșalului Goltz-pașa. — Armata turcă contra tratativelor cu Italia. — Pregătirile militare din Adrianopol. — Escadre străine în apele Turciei. — Bulgaria mobilizează. — Giolitti către presa Americană.

Toate ziarele relevă dibăcia extraordinară a generalilor și amiralilor italieni. Aceștia s'au dovedit nu numai militari desăvârșiți dar și diplomați.

Ziarele relevă în special chipul repede în care a fost creiat corpul de jandarmerie compus din arabi.

Imediat după supunerea șefilor arabi, guvernatorul, pentru a le dovedi cât de multă considerație are pentru dânșii, a oferit multora dintre arabi o mare parte din serviciul polițienesc.

Prin aceasta a obținut un dublu rezultat. Pe de-o parte a dobândit, printr'o bună remunerație, pe arabi, pe partea lor, iar pe de altă parte le impuse acestora răspunderea unei eventuale mișcări contra italienilor.

Afară de aceasta, grație acestei dispozițiuni, antagonismul dintre turci și arabi a fost și mai accentuat.

Nu mai puțin e considerat ca o dibăce trăsătură diplomatică și numirea lui Hassan-pașa ca vice-guvernator al Tripolisului.

Declarațiile fostului prim-ministru Luzatti

Roma. — Fostul prim-ministru Luzatti a declarat următoarele într'un interview acordat unui ziarist, asupra viitorului Tripolisului:

Fabrică de granit, syenit
industrie de marmoră și
ciselare de piatră a lui

Iosif Nagy
Brașov, str. Fântânei Nr. 50.

primește și execută ori și ce fel de lucrări la clădiri, monumente mausoleuri în orice fel de stil. Liferează lucrări de marmoră pentru mobilaturi. În urma modernului aranjament de fabricație, prețuri ieftine. Din depozitul meu bogat de monumente, în care efectuează vinderi în mare și în mic liferează colegilor de branșe și obiecte singuratic, în prețuri de fabrică.

„La Tripolis e loc și se va face o colosală operă de colonizare, și anume de către italieni. Dar va trebui pentru aceasta să se baie mai întâi mulți bani și în primul rând va trebui să se construiască șosele și drumuri de fier și să se sporiască în mare proporție numărul cămășilor, fără de care populațiunea indigenă mai ales nu se poate mișca.

Transportarea răniților turci din Tripolis și Italia.

Roma. — În spitalele din Tripolis cari după ocupațiune au trecut sub administrația italienilor se află mai mulți ofițeri și funcționari turci.

Ofițerii turci au fost invitați să-și dea cuvântul de onoare, că nu vor corespunde cu colegii lor. Deși spitalul e supravegheat de ofițeri și soldați italieni, s'a găsit totuși sub perna unui ofițer turec bolnav, o scrisoare adresată comandantului.

Din această cauză comandantul trupelor italiene a dispus ca toți ofițerii și funcționarii turci cari se află în spital să fie transportați în Italia.

Turcia a călcat dreptul ginților.

Roma. Cercurile diplomatice afirmă, că guvernul italian a pregătit o nouă notă către puteri, în chestia conflictului cu Turcia.

Se arată în această notă, că Turcia a călcat dreptul ginților.

Un cuvânt pentru Turcia tânără.

Viena. În ultimul număr al ziarului „Neue Freie Presse” se publică un foarte interesant articol, în chestia tripolitană, datorit mareșalului von der Goltz-pașa, care, dupăcum se știe, a reorganizat armata imperiului otoman.

Se știe, că guvernul Haaki, căzut în disgracie, este acuzat, că n'a prevăzut eventualitatea năvălirii italienilor în Tripolis și că n'a avut grija să fortifice dupăcum se cuvine această provincie musulmană din nordul Africei.

Von der Goltz a simțit, că această acuzare se răsfrațe și asupra lui. Și cum adesea se întâmplă, că oamenii condeiului să ia spada ca să se apere, tot astfel bătrânul militar german, lăsând sabia la o parte, a luat condeiul.

Iată în rezumat, ce spune articolul de care vorbim:

Azi e modă internațională de a se reproșa guvernelor lipsă de prevedere și de trăsături mari. Trecutul guvern juno-turec ar fi trebuit să ia măsuri energice pentru apărarea provinciei amenințate!

Ce s'ar fi întâmplat, se întrebă Von der Goltz, dacă un mare vizir înzestrat cu darul divinațiunii, ar fi presimțit atacul Italiei? Nimic, sau aproape nimic — în orice caz, nimic îndestulător.

Se vorbește că Turcia ar fi trebuit să trimită iute spre Tripolis „câteva divizii” și să întărească porturile. Spre nenorocul ei n'a făcut-o. Așa zisele expediții de trupe turcești spre Tripolis, care au stîrnit atîta furie în Italia, n'au fost decât obișnuitele transporturi de recruți, muniții și materiale, pe cari le necesitează anual divizia turcă din numita provincie. Dar să se fi trimis o armată de 100.000 oameni? Ce tumult ar fi produs aceasta în Italia? Și apoi, ceace e și mai hotărîtor, chiar 100.000 oameni ar fi fost tot așa de puțin în stare să împiedece pe italieni ca, protejați de grea artilerie de pe vase, să ocupe coastele tripolitane.

Iar această armată de 100.000 oameni, ar fi fost silită din lipsă de alimente, să capituleze curînd-curînd și să cadă prizonieră în mâinile italienilor.

Și ce s'ar fi zis despre un guvern, care, după proclamarea constituției, ar fi început să înzestrez Tripolisul cu fortărețe moderne — ceace ar fi cerut milioane și milioane — și ar fi neglijat, în mod fatal, să întărească teritoriul balcanic al Turciei propriu zise?...

Adrianopolul, Üsküb, Salonicul, etc., erau mai importante ca Tripolisul!

Cînd a început era nouă, a trebuit mai întâiu să se creeze o puternică armată de uscat, care să țină în frâu orgoliul micilor state balcanice și să împiedece oarecari tendințe centrifugale în interiorul țării. Și ca să facă aceasta, reorganizatorii germani ai armatei turcești au trebuit să ia lucrurile dela capăt, să facă totul dela început. În toamna anului 1906, spune von der Goltz, a trebuit să se procure soldaților turci un nou rând de pături!

Să se fi satisfăcut această nevoie, așa de urgentă, sau să se fi clădit fortărețe cuirasate în depărtatul Tripolis?

Că Tripolisul a rămas până acum nefortificat, nu se poate atribui această neglijenței guvernului tinerilor turci.

Iar despre o apărare navală a coastelor tripolitane, din partea Turciei, nici nu putea fi vorba.

Turcia nu dispune de o flotă, care s'ar putea măsura cu cea italiană. În trei ani numai, de cînd datează noul regim, cu tot zelul depus, a fost imposibil să se alcătuească o astfel de flotă.

Așa cum l'a lăsat trecutul regim, Tripolisul în fața unei puteri navale mai mari, era ca o colonie transatlantică.

Ziariști italieni expulzați.

Constantinopol. — Ieri corespondenții ziarelor „Corriere della Sera”, „Tribuna” și „Giornale d'Italia”, precum și directorul biroului telegrafic italian au fost provocați să părăsească orașul. Italianul Bondini, directorul fostului ziar „Turquie”, a fost pedepsit cu 4600 franci și a fost expulzat. Se crede, că vor mai fi expulzați din oraș și alți mulți ziariști și corespondenți.

Temeri de o lovitură de stat.

Frankfurt. — În cercurile serioase se afirmă, că corpul al III-lea de armată din Salonic a telegrafiat lui Said-pașa, că va porni spre Constantinopol în caz, că guvernul turc va mai trata cu Italia.

Dă de bănuț faptul, că flota turcă staționează în apele Salonicului.

Flota este în mod declarat de partea junilor turci.

Se pare, că flota are ordine să preîntâmpine o lovitură de stat din partea regimului reacționar.

Mahmud Sefket-pașa, mobilizînd pe redifi a avut în vedere întărirea garnizoanei din Constantinopol.

Cenzura în Turcia.

Constantinopol. — Ziarele nu mai publică nimic contra guvernului.

S'a înființat de-asemeni o strictă cenzură în privința știrilor ce se transmit în străinătate.

Trimisului special al ziarului bulgar „Dnevnik” i-s'au înapoiat șase telegrame ce le adresase ziarului său la Sofia, sub cuvînt, că știrile sunt tendențioase.

Pregătirile militare din Adrianopol.

Adrianopol. — Fortificațiile de lângă oraș se află în reparație și vor fi mărite astfel, ca să se poată concentra acolo o armată de 200 mii oameni.

Pregătirile acestea sunt făcute pentru a se respinge un eventual atac al bulgarilor.

Munițiuni și tunuri sunt aduse aci în mari cantități.

S'a dat ordin de concentrare sub drapel

a tuturor rezerviștilor până la vârsta de 40 ani. Imediat dupăce se prezintă la corpuri, rezerviștii sunt trimiși la frontiera turcească dinspre Grecia și Bulgaria.

Ofițerii germani și războiul.

Constantinopol. — Ziarul „Sabah” crede a ști, că în cazul cînd ar izbucni războiul continental, ofițerii germani din serviciul armatei otomane își vor da demisiunea.

O cuvîntare a regelui Victor Emanuel.

Roma. — La parada de mercuri, regele Victor Emanuel, adresîndu-se regimentului 22 de infanterie „Pissa”, care avea să plece în Tripolis, a spus:

— Soldați, adăogați o nouă glorie steagului Italiei!

Alianță între statele balcanice.

Constantinopol. — Se anunță aci, că între Bulgaria, Grecia și Muntenegru există o alianță contra Turciei.

Pregătirile militare ce le face Turcia la frontiera greacă și bulgară sunt în legătură cu această alianță a statelor balcanice al cărei scop este de a provoca războiul cu Turcia.

Escadre străine în apele Turciei.

Constantinopol. — Escadre străine, cari au pornit spre apele turcești se vor posta în următoarele puncte:

Escadra franceză la *Begruth*.

Escadra austriacă lângă *Salonic*.

Escadra engleză în fața *Dardanelor*.

Escadra rusă în fața *Bosforului*.

Toate aceste escadre au misiunea să apere interesele comerciale ale supușilor statelor respective aflători în Turcia.

Bulgaria mobilizează.

Sofia. — După declarațiunile făcute de ministrul de finanțe, guvernul are intențiunea să ordoneze mobilizarea corpului de armată dela *Filipopol* și *Stara Zaroga*, pentru cazul cînd Turcia ar continua cu pregătirile de război la granița bulgară și în vîlcelul *Adrianopol*.

Aeroplane în Tripolis.

Milano. — „Secolo” primește știrea din Roma, că aci au sosit din Franța patru aeroplane noi, cari împreună cu șapte aeroplane ale școalei militare de aviațiune vor fi trimise în Tripolis. Aeroplanelor vor fi conduse de către unsprezece ofițeri, dintre cari unii au participat la cursul de aeroplane dela *Bologna-Veneția*. Aeroplanelor vor fi prevăzute cu bombe de o colosală putere explozivă.

Giolitti către presa americană.

Roma. — Primul ministru italian Giolitti într-o scrisoare adresată lui Haersth, proprietarului lui „Newyork American”, declară, că din pricina dificultăților și despotismului insuportabil din partea Turciei Italia a fost nevoită să înceapă războiul. Aceea națiune, care ar privi toate acestea fără a le pedepsi, nu e vrednică să trăiască. Nici o singură națiune cultă nu ar fi putut lucra altfel. În urma poziției geografice și a intereselor ei vitale Italia nu poate renunța la Tripolitania. Italia va deștepta Tripolitania din amorțeala milenară și o va

Ocaziune de procurat mobile!

Cu considerație la plusul de producție, dela fabricanții de mobile

Székely és Réti

din Murășvașarheiu, piața
: Szechenyi Nr. 47. :

Se pot prevedea cu cele trebuincioase mai ieftin. Persoanelor solide pe lângă solvire în rate și fără ridicarea prețului. Mobilă de mirese, în alegere uriașă. La cerere se trimit în provincie bogate colecții de mustre.

conduce spre o nouă înflorire. Presa americană, care face îndemnul spre cultură a unui popor, de bună seamă va sprijini Italia în acțiunea ei culturală.

CORRESPONDENȚE

DIN FRANȚA

SCRISORI DIN PARIS

„Oiseau bleu“ de Maeterlinck. — Literare.

La teatrul *Rejane* se reprezintă piesa lui Maeterlinck *Oiseau bleu*.

Teatrul *Rejane* e un teatru cochec prin excelență, un teatru de elită, cu lume puțină, fără șgomotul celorlalte scene, și cu un lux de decorații, de distincțiune nobilă. Nu se putea un loc mai convenabil operei poetului simbolist.

„Oiseau bleu“ înseamnă fericirea. Doi copilași rătăcesc, într-o noapte de Crăciun ce aduce bucurie celor mici, sub îndemnul unei fee, în lumea celor duși ca și în imperiul celor ce-o să vină, în împărăția tuturilor lucrurilor și fenomenelor, sub conducerea luminei și însoțiți de mai multe ființe și lucruri: un câne, o pisică, focul, pâinea, zahărul și ploaia. Cânele care „iubește omul“ ține totdeauna partea copilașilor, cari caută „l'oiseau bleu“. De partea lor mai e pâinea și zahărul. Pisica completează cu focul și cu noaptea să se opună la răpirea păsărei albastre, chiar cu rizicul vieții copilașilor.

Copilașii întâlnesc, în lumea celor ce nu mai sunt, pe bunici și bunice și toți li se par mai frumoși ca în viață. Și când ei se miră că bunicii nu s'au schimbat, li se răspunde: — Aici nimic nu se schimbă...

Dau, în împărăția nopții, peste toate bolile și toate răutățile. Pasărea albastră n'o găsec.

În împărăția viitorului, întâlnesc copii ce n'au venit încă pe lume, fiecare cunoscându-și soarta. Printre ei se găsec mulți doctori, mulți avocați, ingineri, oameni răi și numai un om cinstit.

În împărăția însușirilor bune, dau peste toate simbolizările bucuriei, jocului, mulțumirii de sine și cea mai mare dintre ele: iubirea maternă.

Când se deșteaptă a doua zi, la îndemnul mamei lor, copilașii își dau seamă că pasărea albastră e chiar în casa lor. Acolo, la locul lor, e pâinea, focul, zahărul, apa, câinele și pisica. Acolo e jocul, bucuria, mulțumirea, iubirea maternă.

Opera lui Maeterlinck reprezintă ceva superior pieselor moderne prin modul cum înfățișează o concepțiune de artă. Simbolizarea unei idei dă totdeauna un aer mai ales, o atracțiune mai deosebită, o mulțumire mai înaltă decât exprimarea ei în senzual plat al cuvântului. De altfel acesta e și rostul poeziei: să găsească haina cea mai ingenioasă, deci mai înaltă, cea mai aleasă, deci cea mai artistică a unui simțământ sau al unei idei. E de așteptat ca noutatea acestei forme să nu atragă generalitatea publicului intelectual, prin teama de ce e nou, prin însușirea sufletului omenesc de a ține la ce s'a înrădăcinat în el de vremuri. Dar cu atât e mai mare însemnătatea acestor scriitori, cari croiesc revoluțiuni în cugetare, în literatură, în artă în genere. Vremea desăvârșește ce îndrăzneala unor oameni cu temei a început sau a modificat.

Pentru cine ar privi, de pildă, scena în care se ceartă pisica cu cânele, în forma ei goală, ar fi evident ridicul. Dar ia ținteșteți atențiunea la conversațiunea lor, ia gândesteți vorbele cânelui: „eu iubesc omul“, ia analizează toată atitudinea acestor ființe, și vei termina prin a te convinge că pactul realizează un adevăr, într-o viață, pe a cărei complexitate alți scriitori de până acum n'au atins-o.

Mă uitam în sală, era lume puțină. Poate că piesa lui Maeterlinck să nu fi convenit publicului, nu știu. Mie-mi plăcea. Și îmi plăcea pe lângă felul

nou în care valiza poetul concepția sa, spiritul fin, ironia ușoară, adevărurile goale ce se desprindeau din fiecare situațiune. Mă gândesc la scena plină de copilași — oamenii ce au se vină. Erau printre ei de toate gradele. Erau oameni ce aveau să-și trăiască viața în pasiune, erau însă și alții ce aveau să se sacrifice rațiunii, judecății și pătrunderii faptelor reale. Ii striga păzitorul la rând, la ora, minuta și secunda fixă, să apară pe lume. Ei bine, câtă ironie, dar și câtă finețe când strigând, de mai multe ori pe oamenii cinstiți, apare din noianul de copilime, cel mai slăbuț, numai de-o șchioapă, și numai el singur. Dar păzitorul exclamă pe gânduri: — Curios! Numai un om cinstit! Și cel mai slăbănog...

Plecând din țară, auzisem pe doi tineri literați, că au intențiunea să traducă această piesă pentru scena unui teatru românesc. După ce am văzut opera lui Maeterlinck pe scena unui teatru francez, ași adăuga îndemnul meu la acea intențiune. E sigur că nu va atrage tot publicul nostru intelectual, așa de variat. Dar în schimb, va fi o pozoabă pentru cei ce-ar vrea s'o înțeleagă, și pentru spiritul românesc în genere. Numai dacă se va găsi la noi și atâția copilași ageri cari intervin în „Oiseau bleu“.

M-me de Sévigné a fost sărbătorită prin înăugurarea unei statui în orașul său, Vitry. Cu prilejul acesta, *les Annales politiques et litt.* îi consacra câteva articole minunate, semnate de Emile Faguet, Henzi de Régner etc. Să știe că marchiza de Sévigné e o celebră scriitoare din secolul al XVII-lea, întrunind în scrisorile sale toate însușirile vremii în care a scris, fiind cea mai complexă personalitate a timpului său.

Emile Zola e sărbătorit printr'un număr al revistei *Les Hommes de jour*. Se vorbește despre felul cum lucra Zola, despre poezia operei lui, despre sentimentul iubirii în scrierile lui se dă un facsimil de corespondență, însoțite toate de numeroase portrete. Se vorbește și despre exemplul lui Zola:

„Nu cer decât adevărul. Trăind n'am trăit decât pentru el, l-am iubit mai mult ca orice în lume. Nu vreau, pentru viața și opera mea, decât un pic de dreptate“.

Sceaux-France.

Vasile V. Haneș.

DIN ITALIA

SCRISORI DIN ROMA

Războiul italo-turc. Instalarea guvernatorului italian în Tripolis. — Se apropie luptele pe uscat. — În ce chip se va putea încheia pacea?

Roma, 10 septembrie, seara.

Astăzi dimineață a avut loc la Tripolis instalarea oficială a guvernatorului italian, amiralul Borea-Ricci. Ziarul „La Tribuna“ apărut acum în ediție specială, publică o lungă telegramă a corespondentului său, în care se descrie solemnă ceremonie.

Dăm, în traducere, pasagiile cele mai interesante din depeșa publicistului italian.

„La orele 11 precis, contra-amiralul Borea Ricci, în uniformă de gală, încins cu spada și purtând cordonul azuriu, se coborî de pe vaporul „Regele Umberto“, într-o barcă-automobilă care-l aduse, în câteva minute la țarm.

Era însoțit de un strălucit stat-major. Pe când amiralul pune piciorul pe uscat, toate năvile, mari și mici, care erau ancorate în port, tunară salve de onoare, iar muzica excadrei de rezervă sună imnul regal.

Cei 1200 marinari ai corpului de debarcare, înșirați pe cheiu, prezentară armele, la comanda vigoasă a căpitanului Cagni.

Momentul e mișcător; văd puștile tremurând în mâinile multor marinari. O mulțime de curioși se adună în spatele trupelor. Guvernatorul se o-

prește un moment, parc'ar vrea să-și fixeze bine în memorie această scenă.

În urmă se formează cortegiul. În frunte merg trei „cavasi“, ai consulatului italian, în pitoreasca lor ținută de gală. Ei înaintează, solemn, cu pieptul în afară și bat la fiecare pas în pământ cu bastoanele lor, în semn că trece stăpânirea. Urmează numai decât șeful poliției și apoi trăsura în care se afla guvernatorul, la stânga căruia șede viceconsulul Galli, și el în uniformă de gală. Trăsura e escortată de comandantul pieței, căpitanul Cagni, care e călare.

Vin în urmă aghiotanții guvernatorului locotenenții de marină Cafforelli, Arlotta și Corcorelli. Cortegiul se întrepătrunde spre castelul din Tripolis, unde își avea înaintea reședința valiul turcesc. Castelul, a fost amenajat din nou și ceremonia instalării are loc în salonul central pe ai cărui pereți se află adunați fruntașii coloniei italiene și părintele-prefect al misiunii catolice.

Imediat după sosirea guvernatorului, intră Hassuna-Pașa, primarul Tripolisului. El e descendentul familiei indigene Caramanli care a fost detronată și prădată de turci acum 85 ani, când au răpit vylactul.

Hassuna-pașa se închină cu respect înaintea guvernatorului și, prin mijlocul interpretului începe cu el o lungă și cordială conversație. Sosesc apoi rând pe rând consulii străini, toți în uniforme de gală.

Primul sosește consulul austro-ungar Kietkouski; cel din urmă e consulul Franciei care pare cam rece. Consulii sunt însoțiți de „cavasi“ lor, în uniforme de mare ținută. Într'un colț al salonului sunt adunați toți corespondenții speciali ai ziarelor italiene și străine. Consulul austro-ungar se apropie de grupul ziaristilor și le spune: — Nu uitați să scrieți că eu am fost cel dintâi care a venit să felicite pe guvernatorul italian.

Pe când guvernatorul să întrețină cu reprezentanții puterilor, intră o sută de capi ai triburilor arabe pe care Hassann-Pașa îi prezintă admiralului Ricci.

Arabii se aseză în formă de semicerc în jurul guvernatorului iar acesta surăde tuturor, cu bunăvoință părintească. Momentul e frumos și pitoresc.

Guvernatorul ia cuvântul și declară că a fost delegat să conducă în numele regelui Italiei această provincie. Declară că Italia urmărește civilizarea vylactului și cere numai intenții pacifice. Răspunde Hassuna-Pașa. Pe un ton grav, primarul orașului cucerit declară că arabii și întreaga populație sunt fericiți de venirea noului regim și nădăjduesc că li-se va respecta religia, femeea și obiceiurile locului.

Mulți din capii prezenți repetă în cor cuvintele primarului.

Guvernatorul ia din nou cuvântul și asigură în numele regelui că totul va fi respectat. Hassuna Pașa mai are o rugămintă: anume ca bombardarea să înceteze căci locuitorii se tem să nu li-se distrugă casele. Și de aceasta promite să țină seama guvernatorul. Apoi capii arabi și primarul se retrag, făcând închinăciunile obicinuite iar *Ulema-ua* — șeful religiei sărută mâna guvernatorului.

În fața castelului, trupele dau onoruri militare șefilor arabi și Ulemalei.

Ceremonia a durat aproape două ceasuri și a produs o impresie profundă asupra tuturor persoanelor prezente.

Azi, pe când nimeni nu se aștepta, s'a anunțat că o parte din corpul de expediție italian a debarcat la Tobruk, în partea de est a Tripolitaniei. Trupele debarcate sunt din diferite arme: infanterie, artilerie și geniu. Ele pleaseră acum 5 zile din Genua și nimeni n'a știut aci de trimiteră lor. Odată cu debarcarea soldaților, marinarii au fost urcați pe vapoarele respective. Zilele acestea vor sosi în celelalte posturi tripoline, restul soldaților italieni, — în total treizeci și opt de mii, cari vor fi împraștiți prin tot vylactul.

Astfel, ne putem aștepta, că în curând va

Numai pe proprietarii mici din suburbiul Aradului îi poate interesa că în str. Kasza Nr. 3 și 49 avem un depozit bogat de

țevi de beton acomodată pentru canalizarea ce se află acum în curgere. Prețurile cele mai convenabile.

PEPOLI și ÉBERLEIN
intreprinzător de zidiri betonice.
Telefon Nr. 675.

avea loc o ciocnire între soldații italieni și garnizoana turcească, retrasă în interiorul Tripolitaniei. Din informațiile sigure ce avem, se pare, că numărul soldaților turci nu trece de opt mii. Se spune însă — dar svonul nu e controlabil, că turcii ar fi înrolat în rândurile lor, douăzeci de mii de arabi, cărora le-ar fi dat munițiile necesare.

Atât turcii, cât și arabii ce merg cu ei, s'au concentrat în regiunea Gebel, pe colinele numite Garian. Indată ce întreg corpul de expediție italian va fi fost debarcat în Tripolitania, trupele vor înainta în interior spre a cucerii regiunile ocupate încă de inamic. Vom vedea atunci, dacă și pe uscat sortii războiului vor fi de partea italienilor.

La aceste împrejurări este încă prematur să se vorbească de pace. Totuși zilnic se colportează fel de fel de știri, după care Turcia ar căuta un mijloc de a sfârși războiul, cedând, într'un chip onorabil, Tripolitania. Se pare însă, că la Constantinopol s'ar voi o cedare formală, rămânând de fapt stăpână tot Turcia. E și un curent pentru cedarea definitivă, în schimbul unei însemnate despăgubiri bănești.

Pe de altă parte însă, aci în Italia, opinia publică nu vrea să audă de altă soluție, decât de ocuparea, pur și simplu, a Tripolitaniei, fără nici un fel de despăgubire. Mobilizarea armatei și trimiterea celor 40.000 de soldați în Nordul Africii, costă o sumă de bani și dacă s'ar mai da Turciei despăgubiri, bugetul Italiei ar cădea într'o criză acută.

Italia ar fi dat despăgubire înainte de războiu, dar acum, acest lucru pare imposibil; ba chiar se ridică voci, care cer, că dacă Turcia, lungeste războiul, pe lângă Tripoli, să i-se reclame ei, despăgubiri de războiu!.. Precum se vede, cu fie ce zi ce trece, lucrurile se complică și soluția pacifică devine tot mai grea. Nu mai vorbim de pericolul unei complicații balcanice și de agitația slavilor din Bulgaria și Serbia de a obține autonomia Macedoniei.

Tiberianus.

DIN AUSTRIA

SCRISORI DIN VIENA

(Desbateri asupra scumpetei în cameră. — Tratatul între cele două guverne. — Cese vorbește despre criza din Ungaria).

Nu credem, că desbaterile parlamentare asupra scumpetei vor avea vre-un rezultat bun. E mult mai verosimil, că acele câteva proiecte și propuneri, concepute anume întru sanarea stărilor insuportabile, se vor îneca în marea de fraze binecuvântate. E destul de trist, că reprezentanții poporului nu au simțul necesar ca să poată înțelege, că în cazul de față cea mai mică faptă mai mult folosește, decât cel mai strălucit discurs fără rezultat.

Deasemenea guvernul Gautsch încă nu-și prea bate capul de a afla modalități pentru delăturarea scumpetei, cu toate, că a trimis în foc patru membri ai partidului său, cari au declarat, că guvernul va face tot ce va putea pentru ameliorarea situației. Aceste declarații de o valoare platonice au fost primite cu desgust pe băncile opoziției. Discursul ministrului președinte Gautsch, al ministrului de agricultură și al ministrului de finanțe însă au fost apreciate mai favorabil. Indeoșbi atitudinea deschisă și bărbătească a ministrului de justiție dr. Hohenburger, care a atacat partidul social-democrat, arătând, că acest partid a exploatat pentru sine chestia scumpetei.

Atitudinea ministrului a fost comentată cu multă simpatie. Cuvintele sale calde și adevărate au o importanță generală prin apărarea corpului judecătoresc, care a fost obiectul unor vehemente atacuri din cauza sentințelor draconice, aduse cu prilejul răscoalei din Viena dela 17 sept. contra scumpetei, când ministrul a declarat solemn, că va năzui să ocrotească independența judecătorilor sub orice împrejurări.

Cu câtă bucurie și satisfacție ar auzi de pildă naționalitățile din Ungaria o astfel de declarație, dacă li s'ar spune, că independența judecătorului e unul din cele mai prețioase bunuri publice.

În Ungaria forurile judecătorești sunt uneltele oarbe ale stăpânirii din toate timpurile, așa că

dreptatea trebuie să servească interesele maghiarilor:

Discursul ministrului președinte Gautsch a contribuit într'o măsură destul de mare la agravarea poziției guvernului. Cu apatie și serbezime de neînțeles, a tratat chestia asta atât de importantă, care a ținut în vie agitația toată populația Vienei. Discursul lui a făcut impresia, că nu consideră de adevărate și justificate o bună parte a plângerilor, iar altele le ține de absolut neîntemeiate. Spunea că prin reducerea pretențiilor și prin crutare în multe familii o mare parte a cheltuielilor s'ar putea evita.

Admonierile acestea au fost rostite într'un ton afectat, și au produs o impresie penibilă. Depind multe dela rezultatul tratativelor între cele două guverne în chestia importului de carne. Dacă baronul Gautsch din acest prilej nu va reuși să obțină succese, fără de a periclita interesele Ungariei în această chestiune, putem prevedea, că zilele guvernului sunt numărate.

Se zvonește, că guvernul maghiar e învoit să admită pretențiunea cu privire la „tovărășia din Annaberg”, în schimb însă pretinde a îndeplini obligamentele cu privire la căile ferate dalmatiene. Cu o astfel de „soluție” a chestiei parlamentul austriac nu se poate împăca și n'ar fi nimerit pentru ministrul Gautsch să se prezinte naintea reprezentanților poporului cu o atare soluție.

Dar și din alte motive e grea situația ministrului președinte Gautsch. Cehii pretind să-și precizeze ținuta față de pretențiunile lor, iar în cazul dacă nu o face, l-au amenințat cu cea mai vehementă obstrucție. Partidele nemțești păstrează o ținută foarte rezervată față de guvern.

Mai îngrijorătoare pentru Gautsch e însă atitudinea clubului polon, care arată o respingătoare răceală față de el.

E de notat, că conducătorii acestui club sunt înzestrați cu un instinct politic foarte fin, și ținuta lor se explică prin împrejurarea, că dânsii îl consideră pe d. Gautsch de om căzut. În astfel de împrejurări profetiriile, că guvernul Gautsch nu e în stare să se susțină mai multă vreme, apar foarte verosimile.

E de sine înțeles, că tratativele de împăciuire între guvernul Khuen și între cele două partide 48-iste cu scopul de a sista obstrucția și criza sunt urmărite cu cel mai viu interes. E evident, însă, că dacă coroana va ajunge să stabilească o concordare a intereselor sale cu ale partidelor politice maghiare, Austria și acele instituțiuni cari stau în serviciul ideii unității monarhiei, vor suferi urmările.

Dacă acum sub niște pretexte se vor lua dela ordinea zilei proiectele militare, asta ar însemna capitularea ministrului președinte Khuen înaintea obstrucționistilor.

În felul acesta proiectele militare sau se vor abandona definitiv, sau se vor face atari schimbări și modificări în ele, inițiate de dușmanii armatei comune, cari apoi ar exclude posibilitatea de a fi votate de parlamentul austriac.

Aceste desfășurări de mare importanță au fost prevăzute de toți cunoscătorii referințelor politice din Ungaria, așa că, orice am zice, marea majoritate parlamentară a contelui Khuen nu i-a putut asigura votarea proiectelor militare. Și e întrebare, că o mare parte a „partidului muncii” peste tot pregătitu-s'a la astfel de ciocniri și lupte în interesul armatei comune, când știut este, că maghiarii fără deosebire, din oricare partid fac parte, sunt dușmanii neîmpăcați ai armatei comune și se luptă pentru înfăptuirea independenței Ungariei și în cadrul acesta se înțelege și al armatei.

DIN ROMANIA

SCRISORI DIN BUCUREȘTI

Știri alarmante. — Caz suspect la reședința regală. — Reforma legii teatrelor. — Literare.

București, 28 sept. st. v. — Indată ce conflictul dintre Italia și Turcia a luat forma brutală a rezolvirii pe calea armelor, tot felul de svonuri alarmante, au fost puse în circulație. Și toate aceste svonuri preziceau un fapt sigur: România mobilizează.

Aceste svonuri nu erau lipsite de orice urmă de verosimilitate. Și tocmai de-aceea erau crezute.

Și din pricină, că erau crezute, se producea

panică. Până chiar nici Bursa noastră n'a scăpat de efectele panice. În adevăr, au fost zile, când hârțile românești au avut un curs scăzut din pricina acestei panice.

Care era explicarea acestor svonuri. Era în timpul manevrelor regale. Dela ministerul de războiu și marele stat major al armatei, porneau în fiecare zi ordine de concentrări și de mobilizări parțiale, în vederea unor atacuri neprevăzute cu ocazia manevrelor. Ofițerii, cari primeau asemenea ordine, le răspundeau în oraș, fără să le poată explica. Și-atunci lumea conchidea, că România mobilizează în vederea războiului.

Nu, noi nu mobilizăm și nu vom mobiliza, câtă vreme Bulgaria sau Sârbia nu mobilizează. N'avem pentru mobiliza. Noi nu putem fi interesați la conflictul armat dela coastele Turciei europene, câtă vreme acest conflict nu amenință să schimbe echilibrul balcanic în dauna noastră. Dacă se va adevăra știrea răspândită în ultimul moment, că Bulgaria va mobiliza, ca să răspundă mobilizărilor Turciei de lângă granița bulgărească, atunci, de sigur, cea mai elementară măsură de prevedere ne va sili și pe noi să mobilizăm.

Până atunci însă putem fi liniștiți. Și e de prevăzut, că nici un stat balcanic nu se va simți ispitit să ne provoace mai ales acum, după strălucitele rezultate obținute în timpul manevrelor regale din Moldova, unde s'a dovedit, că pe lângă o armată bine disciplinată, condusă de ofițeri abili, România dispune și de un admirabil serviciu militar de aeroplane.

De aceea, de-oamidată noi ne mulțumim să ne distrăm citind știrile despre războiul din Tripoli și buletinul mereu schimbător al manevrelor politice, în vederea reîntregirii partidului conservator. Am arătat într'o scrisoare precedentă că tratativele s'au rupt. Se crede însă că ele vor fi reluate. Se bănește aceasta din cauza, că în timpul serbărilor dela Iași, M. S. regele a intervenit personal și fără să se ascundă, declarând că este pentru reîntregirea partidului conservator, deoarece crede că cel mai bun sistem de guvernare în România este tot sistemul alternării la cârma a două partide.

Adâncă consternare a stârnit în toată țara știrea că, la reședința regală din Iași, s'a constatat un caz suspect. Suferindul este unul din șofeurii regali, anume Dumitru Constantin.

D. dr. Mamulea a luat imediat măsuri ca toate persoanele și toate lucrurile cu cari bolnavul a venit în contact să fie desinfectate. Cu toate acestea, după prima analiză bacteriologică, medicii cred că nu e caz de holeră. Le va face o a doua analiză.

D. C. C. Arion a hotărât noua lege a teatrelor, făcută de guvernul precedent. Două sunt modificările principale ce se vor aduce noiei legi: 1) Taxa de 5 proc. ce se percepe, sub formă de timbre mobile lipite pe biletele teatrelor în care se vorbește și se cântă în limbi străine, cinematografelor, cafenelelor, concertelor, etc. se va înlocui cu o taxă fixă; 2) în loc de două comitete, unul literar și altul ministrativ, se va înființa un singur comitet, care să fie solidar răspunzător de toate actele așchise aprobării lui.

În numărul trecut am amintit că la București va apare o importantă revistă literară, artistică și socială, la care vor colabora toți scriitorii de seamă din România și Ardeal în care va fi condusă de d-l Constantin Banu.

Această revistă va fi intitulată: *Flacăra* și se va vinde numai cu 10 bani numărul în țară și cu 20 bani în străinătate.

Bucureșteanul.

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”

de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librăriilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

Litere — Arte — Științe

CÂNTEC

*E liniște — afară,
E liniște 'n casă;
Sfielnic se lasă
Amurgul de sară.*

*O singură rază
De flăcări curate,
Pe colțuri uitate
De suflet veghiază.*

*Din umbră 'ntrupată
Durere apare:
O pasăre mare,
Urâtă — ce cută.*

*Cu pismă și ură
La raza senină,
Că 'n rază-i lumină,
In rază-i căldură,*

*Ce poate să-i frângă
Și morții puterea —
Și bate durerea
Din aripi s'o stângă.*

Ecaterina Pitts.

Teatrul Național Trei piese reluate

Pentru reintrarea în Teatrul Național a două elemente de valoare, cari fuseseră furate de entuziasmul și speranțele cu cari s'a înfiripat campania dramatică „Davila” — s'au reluat două piese, cari au făcut, iernile trecute, deliciul spectatorilor primei scene românești: „Heidelbergul de altădată” de Mayer Förster și „Instinctul” de Kistemackers.

În cea dintâi, d. T. Bulandra își are creația sa, precum d-na Lucia Sturza și-o are în cea de a doua.

„Instinctul” n'a mai apărut pe afiș din timpul direcției d-lui Davila, care-l adusesese — acum 5—6 ani. „Heidelbergul” a fost, se pare, nelipsit de 4 ani, de când s'a arătat pe la noi, în forma românească îngrijită, pe care i-a dat-o d. Ovid Densusianu.

Fie din lipsa continuității, pe care o pricinuieste schimbarea directorilor, fie din alte cauze, piese bune dispar pentru mulți ani și, uneori, petru totdeauna din repertoriile stagiunilor.

Piesa modernă, îndeosebi prin traduceri din franțuzește, se înstăpânește aproape singurică și rar mai apare, ca un oaspe sfios ce ne cercetează în treacăt, câte-o operă a clasicismului vechiu ori a celui mai nou. În cești 5 ani din urmă, însă, sub doi director, cuvântul de ordine a fost menținut: loc tot mai mult pentru literatura dramatică românească. Și ar mai fi de adăugat un cuvânt, care ar putea să, fie și el de ordine: — pe lângă piesa originală și piesa modernă, să fie nelipsite, în fiecare stagiune, operele clasice. Aceasta ar fi o distincție pentru Teatrul Național, care are un rost definit, făcând și școală pentru public.

De vre-o 4—5 ani, opere românești se scriu destule — când mai bune când mai slabe — și d. Delavrancea se pare că a dat semnalul.

Mai culegând din traduceri numeroase ale literaturii dramatice moderne, precum și din puținele clasice, pe cele cari au rezistat mai bine, s'ar putea forma un repertoriu perpetuu, care să fie fondul de rezistență al fiecărui an teatral. Fiindcă, știut este, că din cele 15—20 piese noi abia la 2—3 se lăcomește publicul.

„Heidelbergul de altădată”, și în mai slabă măsură „Instinctul”, fac parte din categoria aceasta, precum ar fi „Electra” în traducerea frumoasă a lui G. Coșbuc „Falimentul” lui Björson etc., cari par a fi intrat în rândul celor dispărute.

Cu revenirea interpretului norocos al rolului lui Karl Heinrich, „Heidelbergul” își recapătă locul de cinste în repertoriu. Vieața de tinerească și bodată simțire, care palpită în această piesă, va găsi spectatori câtă vreme va fi universitate, vieață studentească, petrecere și iubire.

Pentru „Heidelbergul de altădată”, vin cei ce voiesc să-și mai aducă aminte de vieața universitară, vin cei cari ar fi dorit s'o trăiască și vin studenții — vin toți, deși pe scenă se trăiește o vieață studentească oarecum deosebită de a noastră — vin, poate, tocmai pentru aceia.

Din înceată, ce e la curtea din Karsburg, unde stăpânește atmosfera înăbușitoare a asprelor forme ceremonioase, acțiunea capătă la Keidelb. (act. II și III) vieață și poezie totodată.

Contrastul dintre rigoarea dela Karsburg și libertatea absolută a prințului la hotelul din Heidelberg e isvorul de poezie tinerească întâi, și de poezie tristă, — partea cea mai mișcătoare — după înapoierea la curtea princiară.

Karl Heinrich, care se deprinsese să iubească pe oameni. — să fie iubit și să iubească — găsește cu atât mai tristă vieața pentru care se pregătește, care numai e a lui ci a altora; vieață în care îl așteaptă, pe lângă izolarea de oameni, o tovarășă impusă de înalte rațiuni de stat. O piesă cu resorturi adânci, cu o poezie bogată; o operă dramatică întreagă din toate punctele de vedere.

„Instinctul”, care, probabil, se va mai reprezenta odată de două ori în această stagiune, face parte dintre piesele moderne. E toată străbătută de pasiune, de o intensă luptă sufletească și problema pare a se distinge în desfășurarea ei, la fiecare pas.

Sâmburele piesei e veșnica șovăire a femeii, neputința de a-și ridica sufletul până la datorie până la menirea ei.

Soția unui vestit doctor chirurg, fată săracă, cunoscută de pe masa de operație și luată din iubire ca și din compătimire, să îndeamnă spre o iubire romantică bolnăvicioasă, pe care i-o strigă un intern (medicinist) officios, dela spitalul soțului ei. Pe lângă diferența de vârstă o mai îndeamnă nervii ei neurastenizați. Pe căi indirecte, soțul e încunostințat de ceia ce i-se pregătește; hotărăște, chiar pe a doua zi, plecarea în Pirinei pentru vindecarea femeii și tot odată, se pune la pândă, hotărît să ucidă pe cei ce plănuseră întâlnirea.

Fratele doctorului, care simțise mai înainte slăbiciunea cumnatei, văzând acum că prin crimă poate cădea nenorocirea pe întreaga familie, face totul cu putință spre a evita un sfârșit tragic.

Întâlnirea are loc, nu unde fusese vorba, ci chiar în odaia ei. Soțul pândeste înzădar, iar cumnatul află adevărul. Dar nu mai poate să înlăture pe străin, căci aceasta, leșinând, a căzut și și-a spart tâmpla. Femeia, nevoită, spune întreg adevărul: l'a compătimit și compătîmîndu-l i-a dat pricteția ei. E o scenă puternică aceasta, în care groaza, mila și iubirea ei se întâlnesc cu durerea și revolta crescândă. Nici ea nici fratele nu pot să-l înduplece a mântui o vieață care-i stă în mână.

Intrând, însă, în odaia unde zace rănitul, mila încolțește în suflet — și „datoria”, de care-i vorbise fratele, îi poruncește să opere pe semenul său.

Un sfârșit, pe cât de frumos pe atât de mișcător. El limpezeste, dintr'odată, atmosfera turbure apăsătoare care stăpânește toată piesa prin natura resortului ei: romantismul femeii, care, după ce nu e capabilă de alte idealuri și nu înțelege ce e datoria, mai e bătuită și de cunoscuta... nelucrare a femeilor, cari au ce le trebuie, din prisos.

Cu toată valoarea ei dramatică mare, cu toată autrenarea de care fii simți cuprins sufletul, crescând scenă cu scenă. „Instinctul” are frumuseți epuizabile și prin toată ființa ei turbure, apasă.

„Instinctului” i-a premers, Luni seara, „Franțuzitele” comedie-farsă, într'un act și în versuși, de Constantin Pacca. O scurtă comedie, care, în curând, implinește un veac și care, cu toată mediocritatea ei, a fost jucată, print'r'un gest de generositate al directorului. S'a dat, apoi, prilej unor artiști mai tineri de a se manifesta în roluri mai

însemnate. Cât pentru publicul spectator, el, în speranța unei mese bune primește o gustare mai slabă.

Intr'o acțiune simplă și domoală, facem cunoștință, pe de o parte, cu sufletul boierului de adinioară, care trăiește viață modestă la mahala, iar, pe de alta, cu sufletul franțuzitelor lui fete și al unor reprezentanți ai „don-juan”-nismului abia înmurgurit — generația vizitelor, seratelor, ceaiurilor și bon-tonului, care a adus risipă, ușurință, lene și imoralitate în casele boierești.

Comedia se sfârșește — simplu și ușor, după codul bătrânesc al manierelor elegante: boierul pofteste afară pe cei trei oaspeți necunoscuți lui.

Valoarea piesei, fără îndoială, o crescută prin jocul artiștilor, dar versificația e greoaie și pe de rând, săracă. De dragul satirei, câteva tipuri sunt exagerate — îndeosebi cele două franțuzite, exagerate puțin și pe scenă — și este, iarăși, prea evident morală la fiecare pas.

„Franțuzitele”, însă, au, pe lângă o valoare a lor mediocră, meritul de a fi adus pe scenă atmosferă, tipuri și preocupări ale unor alte vremi — și numai unui public sărac în cultură i-ar putea rămânea acestea indiferente.

R. Clouec.

Călători englezi despre români

de M. Bexa

La 1828 a trecut prin țările românești căpitanul de marină Charles Colville Frankland, care după un an a publicat în două volume: „Travels to and from Constantinople”. Alegem din volumul I cele ce urmează:

„Eram acum în Transilvania. Satele sălbatice și murdere, colibe de leasă, surugiul vorbind latinește: „Sun multi rupi, domine”, îmi zicea el, ori de câteori drumul era rău.

Am întâlnit pe mulți țigani. Am prânzit la Siboth — un han curat, dar cu foarte puține resurse pentru călătorii flămânzi.

Aici am văzut multe scrisori cu adresele scrise în latinește.

Martie 30. Spre seară am ajuns la un râu-șor ce formează hotarul între Transilvania și Valahia. Aici e un pichet de soldați austriaci sau mai bine valahi în serviciul imperial.

În partea Valahiei am găsit pe trimisul Hospodarului, un grec, îmbrăcat în costum oriental, călare pe un frumos cal mic. Vorbea curent nemțește și ne-a primit cu multă politețe.

Martie 31. Vremea întunecoasă și amenințătoare, norii atârând pe munți. Pe la opt și jumătate am trecut râul Olt, debarcând pe un mal plin de torente și rovine. Acum a început să plouă.

Pe inserate străbăturăm prin frumoase păduri de fagi, dintre cari mulți erau doborâți de vânt și de puterea apelor.

E greu să-ți închipui oameni mai hotărâți și răbdători ca surugii și călăuzele de aici. Valahii sunt un popor distins, viguroși, muncitori și onști, foarte săraci, dar bine și călduros îmbrăcați.

Aprilie 1. Am plecat din Curtea-de-Arges la șase și patruzeci, ajungând în Pitești pe la unu și jumătate; aici am găsit indicii de negoț — bazaruri, deși am trecut pe străzi pardosite; toți negustorii și prăvăliașii poartă costum grecesc ori turcesc.

Sunt multe case frumoase, aparținând boierilor valahi în Pitești; aici prinzi a simți, că ai părăsit Europa și te afli în mijlocul unui popor deosebit; căci la acest punct încep a se arăta obiceiurile răsăritului.

April 3. Am trecut prin vaste șesuri, întâlnind numeroase convoiuri de care cu boi — caracteristică acestei țări. Pe la opt se iviră departe turnurile și cupolele Bucureștiului, unde am intrat după un ceas. Capitala Valahiei înfățișează un ciudat amestec de lux europeanesc și murdărie orientală. Consulatul englez e o frumoasă casă în mijlocul unei grădini. Aici găsirăm pe consul împreună cu d. Griffiths, un doctor englez stabilit de câțiva ani în București. La șapte seara consulul ne-a luat în trăsură, ca să ne prezinte Hospodarului valahiei.

Înălțimea sa ne-a primit cu multă bunăvoință, sculându-se de pe jilt. Ne-a dat cafele și țigări, și am conversat în limba italiană și franceză. Pe urmă ne-am dus acasă la G. Griffiths, care invitase pe câțiva boeri cu doamnele. Una din aceste femei era o ființă nespuse de încântătoare, cu un chip clasic-grecesc și ochi de gazelă. În genere femeile Bucureștiului sunt renumite pentru frumusețea și atracția lor. Am simțit, că poate fi un loc periculos de stat mai mult. Ne-am întors la otel pe la miezul nopții, fiind iluminați pe drum de lungi torțe, cari dedeau o înfățișare de demoni celor ce le purtau.

April 3. Plecarăm din București la două și patruzeci cu patru căruțe, fiecare trasă de patru cai mici, cu arătarea sălbatică, ca și surugiii, cari nu încetau chiudind după ei. Aceste căruțe sunt foarte joase, și cele mai grosolane din câte am văzut până acum. Te așezi pe o grămadă de fân, și ești purtat prin mlaștini și mărăcini și torente cu o iuteală enormă, sguduit într-una; să crezi că-ți iese sufletul. Poposirăm spre seară la *Tiya*, unde petrecurăm și noaptea.

April 4. Dimineața la cinci pornirăm iar în goană spre Dunăre, trecând printre sate de colibe subterane ce păreau ca niște mușuroaie. Aceste mizere bordeie sunt niște găuri lungărețe în pământ, de aproape trei picioare adâncime, peste cari se aruncă un acoperiș de nuiele și paie. Nimic nu poate fi mai *abrutie* ca viața țărănilor valahi.

INFORMAȚIUNI

Arad, 14 octombrie a. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbătoare și înourată, probabil ploii și netensinată urcare în temperatură.

Prognostic telegrafic: pe alocurea ploii, senin. Temperatura la amiazi a fost de 14.6 Celsius.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe octombrie	Cor. 12'08
Grâu pe aprilie 1912	" 12'20
Secară pe octombrie	" 10'37
Secară pe aprilie	" 10'58
Cucuruz pe maiu 1912	" 8'70
Ovăș pe octombrie	" 9'43
Ovăș pe aprilie 1912	" 9'69

Trandafirii.

— Schiță. —

O dimineată tristă de toamnă.

A căzut pentru prima oară bruma în noaptea asta. Negurile plutesc de-alungul șesurilor, ridicându-se ca niște trâmbe de-asupra pădurii. Zăria se deschid către răsărit, senine, îmbujorând lanurile de păpuși cu frunzișul veșted, scortșos. Deasupra codrului răsare soarele cu raze călduțe, stămpurate; iar peste livezile pustii, arse ca de foc, scilipsesc acele de gheață, topindu-se în culori viorii. Foi bolnave se desprind din ramuri, colindând leneșe necuprinsul ca niște gânduri ostenite. Peste vărfuri depărtate trec în stoluri prigorii călătorești.

Am eșit până în zori din casă se rătăcesc prin grădina cu plopi și castani sălbatici. În fiecare dimineată obișnuesc să stau de vorbă cu florile. Dar mai ales cu trandafirii roșii, catifelati, ca obrazul unei fecioare.

Ah, florile! Au și ele graiul lor, mângâierile lor dulci de copile blajine.

Frunze moarte colindă cărările într-un joc bizar. Gherghine aruncate prin colțuri mă privesc înlăcrămate. Zorele câțarate pe sfiori întinse, plâng cu polcetele sdrențuite; iar într-un ungher pitit sub merisorul verde se leagă domol un frișel de romaniță, visător ca un poet.

M'apropii de rajul trandafirilor. Frunzișoarele lor se pudrate de bruma ce nu i-a ocrotit. Raze călduțe coboară de sus topind acele de gheață. Picături de rouă cad mișcând frunzele încă verzi. E plânsul trandafirilor. Și ce trist plâng florile! Totuși, numai ei își pătrează vioiciunea. Zămditori, parcă privesc cu milă spre tufănică ofilită. Un mănunchiu de romanițe se leagă de desmierdând o cuișoară. Peste tot e-jale, plânsuri! Parcă-mă găsesc într-un cimitir al florilor!

Și cât de frumoși sunt trandafirii în dimineata asta! M'agez pe un trunchia de fag și cant întrebător în juru-mi.

Un parfum neobișnuit de dulce e împrăștiat în toată grădina. E parfumul florilor cari mor!

Mă gândesc la belșugul de viață, în minunăția de astăvară. Cum se duc toate! Om și păsări, flori și cânt, toate-s fum!

Mă scol și m'aplec să rup un trandafir. Pe cel mai tânăr, pe cel mai frumos.

Când m'apropii, văd un fluture cu aripioarele arămii prins drept în mijloc. Întind mâna către el să-l prind să-l alint ca pe un copil. Rămân însă cu un praf ca de aur pe mână. Nu mai mișca sârmanul! Murise sărutând un trandafir! M'am depărtat zicând îndurerat:

— Așa se sting cei ce iubesc florile.

Const. A. Giulescu.

Munca apostolică. Am observat în timpul din urmă cu multă bucurie, cum arhierul bisericii noastre gr-orientale românești coboară mereu în mijlocul credincioșilor spre a le aduce mângâiere sufletească, a-i întări în credință și în alipire la neamul și limba lor românească. Astfel înregistrăm faptul îmbucurător, că în ziua de mâine spre pildă toți cei 3 arhierii gr-or. români Esc. Sa metropolitul *Ioan Meșianu* și episcopii *Ioan I. Papp* din Arad și *dr. Miron E. Cristea* din Caransebeș săvârșesc sfințiri de biserică în eparhiile lor. P. S. Sa D. Episcop *Ioan I. Papp* din Arad cu suită aleasă pleacă mâine dimineată în comuna *Bocság* (lângă Boroșineu) spre a sfinți biserica de acolo, restaurată în vara aceasta. Felicităm pe prelații români pentru munca lor apostolică.

Parcelare de pământ în Banat. În comuna *Jadani* (Mezősadány) lângă Timișoara se parcelează 1380 jughere de pământ arător foarte bun, — jugherul catastral de 1000 metri pătrați cu prețul de 1250 cor.

Cumpărătorul are să depună 250 cor. de jugher, iar ceilalți bani îi depun 2 institute de bani pe lângă condițiunile cele mai favorabile. Comuna nu e departe de gara *Merczifalva*, linia Arad—Timișoara.

Jadaniul e comună românească, economi au și cumpărat din acest pământ și pot cumpăra și Români din alte sate. Sunt și case de vânzare în sat. În posesiunea pământului se poate intra încă acum. Pământul e la loc șes și foarte bun, e lucrat de 7 ani cu plug de aburi. Cu timpul va fi și mai scump. Doritorii de a cumpăra să se adreseze preotului *Nicolae Vulpe*.

Desvălirea monumentului împărătesei Elisabeta. Din Cernăuți, primim știrea, că mâine, duminică, va avea loc desvălirea monumentului împărătesei *Elisabeta* a Austriei, monument ridicat în parcul *Francisc Iosif* din Cernăuți.

La serbarea desvălirii va asista arhiducele *Francisc Salvator* ca reprezentant al *M. Sale* împăratului.

Toate corporațiunile și autoritățile se pregătesc să dea serbării un caracter mareț. Primarul a invitat populația să-și ilumineze casele, iar palatul primăriei va fi decorat și iluminat feeric pe tot timpul prezenței arhiducelui *Franz Salvator* în Cernăuți.

Toate națiunile vor lua parte în mod oficial la aceste serbări.

Moartea unui magistrat din Galați. Din Galați vine știrea, că joi în timpul dezbaterilor unui proces de bancrotă la secția I-a a tribunalului procurorul *George Drăgănescu* a încetat din viață în mod subit.

Moartea i-a fost pricinuită probabil de un anevrism al soartei. Impresia provocată în oraș de această nenorocire, este foarte dureroasă.

Experiență științifică. Din Viena vine știrea, că barca dirijabilă de pe un țârm, inventată de către profesorul *Hirth* din Nürnberg, și care, pe vremuri, la experimentarea ei în public la Nürnberg și Berlin, făcuse mare senzație, va fi în curând experimentată și la Viena. Invențiunea profesorului *Hirth* este una din cele mai mari invențiuni falnice din ultimii ani.

Moștenitorul german în Ungaria. În ianuarie prințul moștenitor german, va lua parte la vânătoarea ce se va aranja la *Karapancesca* ca oaspe al prințului *Frideric*. Moștenitorul va sosi cu o suită mică și nu va trece prin Budapesta.

Vizitele principilor de Wied. Trei zile orașul și județul *R-Vâlcea* a avut oaspeți pe principele și prințesa de *Wied*, nepoții *M. Sale* regina *Elisabeta*. Tinerii principii au intrat în România prin punctul *Căineni*, venind cu automobilul însoțiți de profesorul *Tzigara-Samurcaș*, d-na *Bengescu* și alte două doamne de onoare, cari au întâmpinat pe principii la *Sibiu*.

În seara sosirii lor, iluștrii oaspeți au luat prânzul la prefectul d. dr. *Gh. Sabin*. După masă au luat drumul spre *Horez*, unde a doua zi au vizitat mănăstirea *Bistrița*, mănăstirea „Dintr-un lemn” și alte locuri mergând apoi la *Târgu*.

Mercuri, principii sau reîntors la *Râmnic*, de unde, după ce au fost primiți iarăși la prefectul *Sabin*, au plecat la curtea de *Argeș* la orele 5 jum., iar joi au plecat la *București*.

Cel mai lung tunel. În *Vladicaveaz* s'a ținut sâmbăta trecută o consfătuire asupra zidirii unui tunel, lung de 21 kilometri, în *Caucaz*. La consiliul inginerilor au luat parte specialiști ruși și străini. Construirea tunelului va dura 7—8 ani. Cheltuelile vor face cam o sută de milioane de ruble.

Aniversarea morții lui Ferrer. Cu prilejul celei de a doua aniversări a asasinării lui *Francisco Ferrer*, clubul social-democrat din *București* a convocat o întrunire publică de comemorare a acestui trist eveniment.

Iată și manifestul publicat de „*România Muncitoare*”, cu această ocaziune:

„Sâmbătă 1 octombrie 1911, se împlinesc doi ani de când clericalismul sălbatic din Spania a asinat mișelește pe *Francisco Ferrer*, întemeietorul școlii libere.

Europa întreagă a fost sguduită atunci de crima pusă la cale de călugării catolici ai Spaniei. În meetinguri uriașe, popoarele civilizate au infierat sălbătăcia clasei stăpânitoare spaniole, cerând pedepsirea asasinilor.

Sub puternica presiune a opiniei publice europene, regele Spaniei a fost nevoit să gonească dela cîrmă guvernul prezidat de sîngerosul *Maura*, cel care dăduse ordinul de asasinare.

Dar dacă *Ferrer* a fost omorât, învățăturile lui vor subzista cât va fi omenirea; ele au început deja să-și facă loc în viața țărilor civilizate.

Pentru a cinsti memoria lui *Ferrer*, pentru a arăta de ce s'a năpustit asupra lui clericalismul spaniol și pentru a protesta și a cere pedepsirea asasinilor, Clubul social democrat din *București* invită pe muncitorii și cetățenii din capitală la o mare întrunire publică ce se va ține Sâmbătă 1 octombrie, orele 9 seara în localul nostru din str. *Piața Amzei 26*.

Între alți oratori va vorbi și tovarășul *Toma Dragu*.

La această protestare se alătură și „*Asociația științifică de educație pozitivă din București*”, care va delega pe un membru al ei să ia cuvîntul la întrunire.”

Iarăș furt de tablou. Într-un oraș din provincia franceză *Bretania* s'a furat tabloul „*Neptun și Amfitrite*”, o lucrare de *Boucher*, în valoare de 25 mii de franci.

Scăderea apelor Dunării. Apele Dunării de câțiva timp sunt foarte scăzute. La *Turnu-Severin* piciorul podului lui *Traian* se vede aproape în întregime; la *Porțile de fer*, stâncile se văd la suprafața apei. Vapoarele cele mari sunt silite să facă transbordări de mărfuri și pasageri neputând trece, transbordările se fac cu vapoare.

Holera în România. Holera continuă să se manifeste ici și colo luptând contra măsurilor energice luate pretutindeni de autorități.

În județul *Brăila* sunt 10 cazuri vechi la cari se adaugă încă 6 noi, și 2 cazuri mortale. În județul *Tulcea* se înregistrează pe lângă cele vechi alte 2 noi. În *Constanța* un caz mortal. Totalul bolnavilor, la cari s'au constatat vibrații holerei este de 20.

Prima publicație românească cu litere latine. Cetim în „*Unirea*”: D. prof. dr. *George Alexici* publică în colaborare cu dr. *Sztripszky Haidor* o carte interesantă, sub titlul *Szegedi Gergely éokeskönye XVI. századbeli román fordításban*. Cartea aceasta de cântări protestante, traduse pe românește, ar fi să fie cea dintâiu publicație românească cu litere latine. Din cuprinsul cărții, ce se comunică, s'ar părea, că scrierea d-lui *Alexici* e vrednică să deștepte atenția tuturor oamenilor de știință.

Aniversări regale. Majestățile Lor regele și regina României, vor celebra la 2 noemvrie st. v. a patruzeci și doua aniversare a căsătoriei Lor. Majestățile Lor s'au căsătorit la Neuwied la 15 noemvrie n. 1869.

Zăpadă. După o vreme plăcută ce a fost în săptămâna trecută, de care toți oamenii se bucurau și lucrau pe câmpuri să adune pentru iarnă, care bate la fereastă, iată luni în 9 octomvrie n., scrie „Olteanul” s'a pornit un vânt groaznic, după care a urmat noaptea spre marți o ploie torentială cu fulgere și trăsnete — în Octomvrie! — și o receală generală, pe urmă zăpadă care a acoperit toți munții Făgărașului. Ciobanii de pe munți au fost siliți să coboare cu oile și vitele la poalele munților.

Memoriile Luizei de Saxonia. Doctorul Körner, trimisul regelui Saxoniei, venise în adevăr să ia pe Monica, după cum bănuia prințesa Luiza.

Dar ea s'a împotrivit cu îndârjire, după cum ne-o spune în memoriile sale din „Le Matin”.

Rezistența.

La a doua întrevvedere pe care o avu la consulatul german din Florența cu avocatul regelui, acesta îi arată un document, priu carei se dădeau depline puteri, ca să ducă cu sine pe mica principesă.

Dar mama găsi puteri ca să nu cedeze.

„Voți să-mi luați pe Monica?” zicea dânsa. Nu veți putea fără voia mea. Cu ce drept cereți acest atentat la inima unei mame? De ce voți s'o luați? Să știți că-mi voi apăra odorul!”

Fierbea într'însa mânia și durerea. O furie nebună o cuprîndea văzând zimbetul batjocoritor al omului ce sta în față și care îi răspunse:

„Ce poți face d-ta?”

Măsuri de apărare.

A făcut mult Luiza. Au trebuit să-i asedieze casa, să se recurgă la mijloace brutale pentru ca să se puie stăpânire pe copilul drag al prințesei.

Mai întâi, ea luă măsuri ca d-șoara Alma Muth să nu mai poată ieși din casă. Pentru a împiedeca orice convorbire cu consulatul german, tăia firele telefonice, până și firele soneriei din apartamentul ei fură tăiate, ca să n'o mai supere chemări zadarnice.

Ațta zelul oamenilor din vila sa ca să supravegheze fiecare mișcare a spioanei Muth și ca să fie gata a se împotrivi unui atac ce s'ar îndrepta asupra ei.

Astfel aștepta dânsa revenirea d-rului Körner, care în adevăr sosi, însoțit de un servitor spion Taschenberg.

Revolverul servitorului.

Veniră, dar nu putură intra și după trei sferturi de oră de zadarnice încercări de-a pătrunde înăuntru, trebuiră să se întoarcă la Florența.

Ceva mai târziu, avocatul regelui, după ce văzu că nu poate avea nici comunicarea telefonică, se întoarse din nou, dar cu acelaș succes dela început.

Poate, că Alma Muth i-ar fi deschis ușile, dacă n'ar fi fost sub paza celorlalți servitori, pe cari ea credea că-i câștigase de partea sa, căci adesea le făcuse daruri mari în bani.

Unul din servitori, ținea în mână un revolver, pe care îl îndrepta din când în când asupra spioanei.

Așa trecu ziua aceasta, care, în dramatismul ei, nu fusese lipsită și de incidente vesele.

O somație.

În ziua următoare, Luiza se duse la Florența și avu cu drul Körner o lungă convorbire în cabinetul său. Fu ținută acolo dela 9 dimineța până la 5 seara, fără să i-se servească nimica de mâncare. În schimb, d-șoarei Muth, care o însoțise, i-se dete ciocolată și pesmeți.

Trimisul regelui îi arată un document scris nemțește și prin care spioana îi pune în sarcină tot felul de greșeli. Când se întoarse în vilă, împreună cu avocatul, i-se arată un nou document al spioanei, în care se vorbea și de declarații defavorabile Luizei, făcute de chiar servitorii ei.

Dar servitorii se jurară că nu știu nici să scrie și nici să cetească și că toate câte se spun în hârtia aceea sunt fleacuri. Rău se supără drul Körner: „O să rădă mai bine cine o răde la urmă”, spuse el sarcastic.

Apoi, adăogă: „Când o să mai vin ca să iau pe prințesa, o să aduc rufe ca să nu mai poarte nimica din ce-i al d-tale...”

Plecă, dar de pătruns, nu mai putu pătrunde în vilă. Luiza spuse, că consulul german se încercă să-i dea concurs. El striga la poarta vilei: „În numele lui Wilhelm al II-lea, te somez, contesă de Montignoso, să deschizi poarta”.

Oricum, Luiza își răsbună pe odioșii ei dușmani.

Incident la frontiera turco-muntenegrană. Ziarele turcești aduc știrea, că 17 muntenegreni, cari au voit să treacă frontiera, au slobozit focuri asupra garnizoanei turcești, iar între păzitorii de frontieră s'a dat o luptă, care a durat trei ore.

Turcii au avut doi morți și trei răniți, iar muntenegrenii, se afirmă, au pierdut 15 oameni.

Moartea profesorului Agura. Toată lumea a primit c'o profundă durere trista știre, aproape de necrezut, ce am dat-o ieri și prin care am anunțat moartea subită a profesorului Agura dela universitatea din Sofia.

Defunctul profesor era suferind de inimă și el a încetat din viață în urma unui anevrism.

Dupăcum a anunțat și în cuvântarea rostită în limba română la Teatrul Național, profesorul Agura și-a făcut studiile la Iași și București.

La Iași a fost în tineretă pedagog la „Institutul academic”, mai târziu în „Institutele unite” și o tristă coincidență a făcut, ca el să închidă ochii pentru ultima oară, în aceeași odaie, în care a locuit când era pedagog la institutul academic.

Profesorul Agura a fost ministrul instrucției al Bulgariei.

Familia defunctului profesor a fost înștiințată telegrafic de această tristă nenorocire și ea a sosit azidimineață în localitate.

Rămășițele defunctului au fost depuse în biserică „Buna vestire”, unde s'au depus numeroase coroane. Ele vor fi transportate la Sofia și serviciul divin va fi oficiat de către I. P. S. S. mitropolitul Pimen, azistat de tot clerul și în prezența tuturor profesorilor streini, a corpului nostru universitar și a tuturor studenților aflați în Iași.

Profesorul decedat a primit, cu câteva ore înainte de a succomba, decorațiunea ce i-a fost conferită de M. S. regele, — și anume ordinul „Coroana României”.

Audiența studenților la M. S. regele. M. S. regele a primit miercuri seara la orele 6 în audiență delegația studenților compusă din d-nii C. N. Ifrim, G. Florea și I. Marcu din partea centrului studentesc, V. Isăcescu din partea studenților Macedoneni și H. Halpia din partea studenților din Basarabia.

Audiența a durat o jumătate de oră. Delegația a prezentat suveranului omagiile de adâncă venerație și nețărmurit devotament în numele studențimei.

M. S. regele s'a interesat îndeaproape de viața studenților ieșeni.

Cu această ocazie delegația a prezentat M. S. regele statutul căminului studentesc solicitând totodată intervenția și sprijinul suveranului, pentru ca fondul de 300.000 lei votat pentru ridicarea monumentului unirei, să fie destinat căminului studentesc, care să poată asigura pe viitor existența unui număr de studenți lipsiți de mijloacele necesare pentru a-și face studiile.

M. S. regele a fost viu impresionat de această inițiativă, și a făgăduit delegației studentești, că va face tot ceia ce va putea.

În acelaș scop delegația s'a prezentat și d-lui ministru Titu Maiorescu.

Otrăvit de înțepătura unei muște. Fibrăul din Aleșd, zilele trecute eșise la vânat în pădurea din apropiere. În pădure a avut nenorocirea să-l înțepe o mușcă pe obraz. La început în afară de înțepătură n'a simțit nimic. Mai târziu însă îi se umflară obrazii, și se făcuse atât de rău, încât a trebuit să cheme medicul. Acesta a constatat că fibrăul a căpătat inveninare de sânge. Medicul a încercat să înlăture primejdia prin operație, aceasta însă nu i-a reușit și Miercuri fibrăul a murit.

Teatrul Apollo. Măne (duminecă), luni și marți teatrul Apollo va prezinta următorul program:

1. Cairo (tablou de pe natură). — 2. Aviatorul și soția ziaristului (dramă criminală senzațională în 3 acte. Filmul e de 1500 m.). — 3. Voikurka în lipsă de bani (amuzant).

Reprezentațiile se încep la orele 5 și jum., 7 și 8 și jum. seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui *Igaz Sándor*, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în Arad, Piața Andrassy (Palat. Minorităților), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciuri, etc.

Aviz! Am onoare a aduce la cunoștința Onor. public românesc, căci după o praxă îndelungată, făcută prin Viena și Berlin, în primele ateliere și prăvălii, mi-am deschis atelier și prăvălie de ghețe bine asortat în strada Grecilor Nr. 9 (Sassebeș) Sebeșul-săsesc. Atrag atențiunea On. cetitori, cum că efeptuiesc ghețele cele mai practice pentru picioare suferinde, și lucruri de fason, pentru cari garantez, că le execut conștiințios și grabnic, după cerință. Comandele le trimit urgent, deslușiri și informațiuni dau gratuit. Rog sprijinul On. public românesc: *Ioan Tincu*, specialist de încălțăminte pentru picioare suferinde. *Sászsebeș*, str. Grecilor Nr. 9.

Aviz! Fiecare român de bine, care are lipsă de mașini agricole, motoare cu benzină, ferării, arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

Aviz. Sprijiniți pe M. Radu, eritor român în Cluj strada Jokai No. 2!

Ultima oră

Generalul Caneva provoacă pe Munir-pașa să depună armele.

Roma. — Generalul Caneva a provocat pe Munir-pașa, comandantul garnizoanei refugiate dela Tripolis, să depună imediat armele, căci în caz contrar armata italiană va merge în contra lui. Nu e adevărat, că trupele italiene ar fi suferit înfrângere sângeroasă și ar fi avut 1600 răniți și mulți morți cu prilejul unei recunoașteri.

Puterile mari au anunțat ministrului de externe San-Giuliano, că ele nu sunt aplicate să intervină la Roma. Cabinetele europene au comunicat Porții, că ea singură să mijlocească armistițiul și să se trateze direct cu guvernul italian, dar să-și reducă pretențiunile, deoarece Italia nici măcar să audă nu voeste despre suzeranitatea Sultanului asupra Tripolitaniei.

În pragul unor evenimente.

Köln. „Kölnische Zeitung” primește dela correspondentul său din Constantinopol următoarea știre:

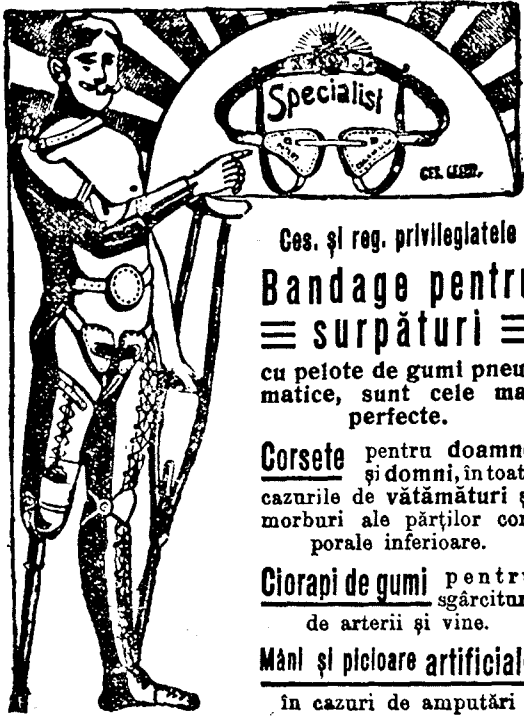
Între culise se pregătesc evenimente mari. Partidele parlamentare sunt foarte amărâte în contra guvernului iar comitetul june-turc publică expediție de exterminare. Primejdia o potentează și atitudinea suspectă a corpului ofițerilor iar Mahmud Sefket pașa a lansat iarăș un ordin strict, că ofițerii să păzească a face politică și să nu demonstreze contra guvernului.

Redactor responsabil: Atanasie Hălmăgian.

Un candidat de avocat

cu praxă află imediat aplicare în cancelaria subscrișului

Dr. Nicolae Olariu,
avocat, — Petrozsény.

Ces. și reg. privilegiatele
Bandage pentru
surpături

cu pelote de gumi pneu-
matice, sunt cele mai
perfecte.

Corsete pentru doamne
și domni, în toate
cazurile de vătămături și
morburile ale părților cor-
porale inferioare.

Ciorapi de gumi pentru
sgărcituri
de arterii și vine.

Mâni și picioare artificiale
în cazuri de amputări

Aparate ortopedice pentru marș și sprijinit
(cârji).

Corsete artificiale pentru defecte corporale. **Apa-
rate ortopedice** pentru
băeți și fetițe, precum și tot soiul de articli pentru
sanatorii se confecționează după cele mai nouă sis-
teme și mai modernă tehnică cu prețuri moderate
originale de fabrică.

Cele mai nouă liste de prețuri ilustrate,
cari conțin c-a. 3000 ilustrațiuni și îndrumări de
folosință se trimit la cerere **gratuit și franco** de
către „Fabrica ces. și reg. priv. de bandage și spe-
cialități medicale a lui

KELETI I. BUDAPEST, IV., Prov.
Koronaherczeg-ut. 17.

Fondată 1878. Telefon 13-76.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VĂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:
Văduva HUGO APFELBAUM

GEL MAI MARE DEPOSIT DE
MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII.
PREȚURI MODERATE.

VĂRȘET STR. KUDRITZER
No. 11 și 16.

(TÂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

Atelierul de dentură

Radu Novac

Arad, Tököly-tér 7.

Etagiul I.

KOHN JAKAB

VĂPSITOR ȘI ZUGRAV.

ARAD, STR. WEITZER-JÁNOS 17.

ANGAJEAZĂ ORICE LU-
CRARE DE SPECIALI-
TATE. EXECUȚIE
SOLIDĂ CU PREȚURI
SCĂZUTE. LUCRĂRI
PENTRU PROVINCIE SE
EXECUTĂ PROMT ȘI
ELEGANT.

Mare Isvor de cumpărat leflin

KOPETKÓ KÁROLY junior

PRĂVĂLIE DE MODĂ.

ARAD, STRADA WEITZER-JÁNOS.
(Palatul minoritelor).

Telefon pentru oraș și comitat Nr. 477.

Cu ocaziunea timpului de toamnă și iarnă,
recomand costumele cele mai bune de stofe
duble, catifea pentru haine, flanele franceze
de lână, mătăsuri pentru bluse, muselină și
escharpată de mătase pentru teatru precum
și cele mai moderne mărfuri de blănării.
Mare magazin de fabricații din patrie.
Pânzături și servicii de masă, precum și
albituri pentru bărbați. La cumpărări în
bani gata 5% rabat.

Serviciu prompt.

BLĂNĂRII

precum: beauri, (muft), tocuri
de picioare. Jachete după croiu
englez și francez, berletuelli
∴ (cuptușeli) cu lână etc. ∴

Reparări și transformări bune
și effine se pot executa la

NICOLAE GRUȚIA

BLĂNAR DE LUX.

TEMESVÁR-JÓZSEFVÁROS, Hunyadi-ut. 9.

Magazinul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

Dumitru Martin măestru
tâmplar

Orăștie—Szászváros (casa proprie).

Își recomandă atelierul bine
asortat cu materiale foarte
uscate. Intreprinde și execută
conștențios tot felul de lucrări
aparținător branșei acesteia,
aranjamente interne și lucru
pentru edificii, oriunde, și în
orice stil.

— Preț convenabil! —

URMAȘII IOSIEF STICH

croitor de reverenzi și haine civile.
CARANSEBES, peste drum de reședința episcopescă.

Se recomandă p. t. public pentru facerea de tot felul de
haine bărbătești

din cele mai bune stofe din țară și străinătate, cari se află tot-
deauna în mare variație și după fasonul cel mai nou în depozit.

On. preoțimi, cât și On. teologi

le atragem atențiunea asupra reverenzilor și saloanelor,
lucrate cu șic, din stofe fine și croite după ultima modă.

Asigurând un serviciu prompt și real, rugăm marele public de
a ne onora cu încredere fiind sigur, că va fi deplin satisfăcut.

Comandele din afară se efeptuesc repede

ATELIERUL DE LĂCĂTUȘIE ARTISTICĂ DE GLĂDIRI ȘI DE CÂNTARE

Mark Gartner

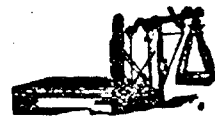
Arad, Piața Libertății Nr. 11.

Primește și execută prompt culant
și cu prețuri moderate orice fel de
lucrări în branșa de lăcătușie pre-
cum: ferăriile la clădiri, zăbrele la
morminte și pregătiri și reparaturi solide de cân-
tare. Cu preliminare de spese servește gratuit.

∴ Contând la binevoitorul sprijin, rămân ∴

Cu deosebită stimă:

MARK GARTNER.

Am onoare a aduce la cunoștința onorabilului public român din Arad și provincă, că ospătăria de pe **piața Tököly Nr. 4** fostă a lui Reiter, am luat-o în primire și transformată conform recerînțelor moderne, sub numirea de

„Polgári bór és sör csarnok“

o pun la dispoziția on. public.

Datorința mea principală va fi: să asigur și servesc publicul ce se va abate pela mine, cu bucate pregătite după cel mai bun gust și în exemplară curățenie; tot asemenea voi servi cele mai gustoase vinuri de sub podgoria Aradului, precum și bere de prima clasă dela Kőbánya.

Deci: mâncări bune, curate și gustoase. Serviciu prompt. Rog sprijinul binevoitor al on. public.

Cu toată stima:

SCH. BALÁZS

Ospătar.

Arad, Piața Tököly 4.

Mătăsuri louisien 48 cr. — Pongée 65 cr.

Zace în interesul d-voastre

ca înainte de a vă procura cele trebuincioase pentru toamnă să cercetați noutățile de toamnă din mătasă și lînuri de spălat aflătoare în magazinul

Frații Popper (Popper Testvérek)

în Arad, strada Forray.

Catifea luxoasă pentru haine 65 cr. Catifea turcească dela 75 cr.

Rugăm binevoitorul sprijin.

Cu stimă:

Frații Popper.

Arad, str. Forray.

**CELE MAI MINUNATE MANȘOANE,
: ȘI CELE MAI MODERNE BOAURI :**

SE POT CĂPĂTA CU PREȚURILE
CELE MAI IEFTINE ÎN MAGAZINUL
DE BLĂNĂRII AL LUI ::

MAYER MIKLOS

ARAD, STRADA KOSSUTH 5.

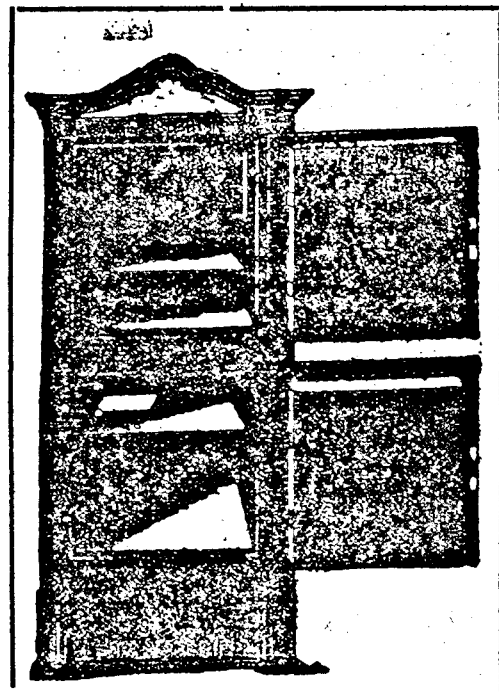
(CASA PROPRIE).

TOT ACOLO SE PRIMESC SPRE
REPARARE TOT FELUL DE BLĂNĂRII
FINE CU PREȚURILE CELE
:: MAI MODERATE. ::

Prima fabrică transilvană

ces. și regală privilegiată de

Casse de fer și oțel și lăcătușerie de artă
și construcție instalată cu forță electrică.

Serviciu solid, prompt și conștiențios.
Prețuri moderate.

Cataloge de prețuri gratis și franco.
Prima referință.

E. Purece,

Sibiu-Nagyseben, Strada Faurului

(Schmiedgasse) Nr. 19.

Nouă tipografie românească în Arad, strada Zrinyi Nr. 1a.

Tipografia „Concordia”

atelier tipografic al ziarului „ROMÂNUL” și al
foii populare a partidului, „POPORUL ROMÂN”

Anunță cu adânc respect onoratului public românesc în-
trarea sa în activitate, în serviciul cultural al neamului,
stând la dispoziția comitetului nostru național. :: ::

Provăzută cu aranjament tehnic modern, care
îi dă putința să execute lucrări alese și
○ ○ artistice în ale tipografiei, ○ ○

Tipografia „Concordia”

are afară de mașina mare, cu care se tipăresc
organele publicistice ale partidului nostru națio-
nal, încă două mașini, noi, apte pentru executarea
celor mai fine lucrări grafice :: :: :: ::

Tipărituri de bancă, tot soiul de tipărituri pentru birouri
avocațiale, invitații, anunțuri și orice fel de tipăritură se
execută solid, frumos și se compută cu prețuri moderate la

Tipografia „Concordia”

Roagă onoratul public românesc pentru binevoitorul sprijin.

GHEORGHE IANCOVICI prăvălie de manufactură.

== Arad, strada Forray Nr. 2. ==

Sosind noutățile de toamnă și de iarnă, am onoare a încunoștiința on. public românesc, că în prăvălia mea de manufactură se află cele mai fine stofe, flanele și parcheturi în modelele cele mai noi, și totodată pânzături, șifoane, garnituri de damast, ciorapi, corsete, umbrele, și multe alte lucruri de soiul acesta. Rog binevoitorul sprijin.

Cu deosebită stimă:

GHEORGHE IANCOVICI.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

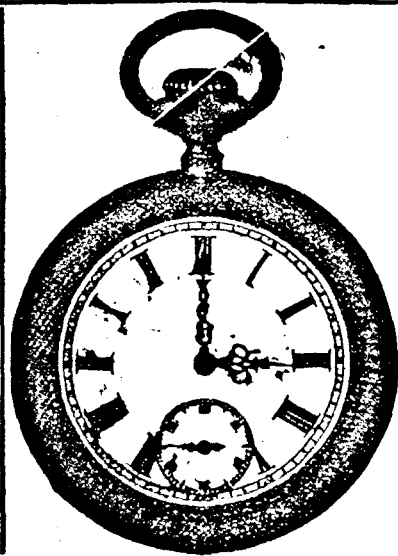
IGAZ SÁNDOR

ARAD, plața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai moderne, bijuterii, argintarii și oroloage extra-fine. Apartament deosebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaericele**
cele mai moderne
atât pe **bani gata**, cât și în
rate pe lângă **chezășie de 10**
ani cu prețuri ieftine, liferează cea
mai bună prăvălie în aceasta privință
în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Arme de vânătoare
sistem Novotny,

Revolvere

sistem

Frommer, Browning, Steyr-Pieper.

Floberte și pistoale, gramofone de tot soiul, violine, flaute, tamburine, ghitare, cimbale, cittere, harmonice. Binoeluri și ochiane originale franceze, ochiane cu prisme sistemul cel mai nou, aparate de fotografiat, candelabre, mobile de aramă, dulapuri de gheață, căhale, cuptoare, aparate moderne de ras, jamantane de piele veritabilă, non plus ultra în eleganță și durabilitate de toată mărimea, jente de mână, precum și **tot felul de articole de sport** cu prețurile cele mai ieftine și de calitate cea mai excelentă

se pot cumpăra pe rate lunare minimale

în conturent semestral sau anual dela

„GENTRY“

Societate pe acții pentru mărfuri comerciale și articole de sport.

BUDAPESTA VII. Bulevardul Elisabeta No. 48.

Scrieți românește!

Liste de prețuri trimitem gratis și franco oricui despre oricare articol.

Cor. UN MILION Cor.

cel mai mare câștig din lume!!

Cel mai bun sistem de păstrare împreună cu cele mai extraordinare șanse de câștig pentru sărac și bogat, îl prezintă fără doar și poate obligațiunile de câștig dela

BANCA HIPOTEC. UNGARĂ și PRIMA CASĂ de PĂSTRARE PESTANĂ din PATRIE căci ambele au cele mai multe trageri anuale, totodată cele mai mari câștiguri din lume și pe lângă toate acestea fiecare loz trebuie să se tragă și să câștige necondiționat. Deci nici un risc, nici o pierdere!...

9 TRAGERI ANUAL!!...

CAȘTIGURILE PRINCIPALE:

Cor. 1,000,000.—, 500,000.—, 400,000.—, 300,000.—, 2 de 200,000.—, 100,000.—, 2 75,000.— și o mulțime de 50,000.—, 40,000.—, 30,000.—, 25,000.—, 10,000.—, etc. etc.

PROXIMELE TRAGERI VOR FI ÎN:

25 OCTOMVRIE a. c. și 27 DECEMVRIE a. c.

ieșind la sorți cu ocaziunea din urmă câștigul principal de

UN MILION!

Pentru a înlesni fiecui cumpărarea acestor obligațiuni de câștig le vindem de prezent ambele în grupă, — adevă din fiecare câte o bucată, — pe 38 rate lunare consecutive à 10 cor.

Deja după achitarea ratei prime participă cumpărătorul la proximele trageri, iar achitând ratele următoare regulat, va participa la 9 trageri anual cu câștiguri de peste 3 jum. mil. cor.

Vindem aceste oblig. de câștig și singuratic și anume cea dela Banca Hipotecară Ungară pe 35 rate lunare à 6 cor., iar cea dela Prima Cassă de Păstrare Pestană din Patrie pe 35 rate lunare à 5 cor.

NB. Aceluia, care ne trimite primele 3 rate de odată, îi evităm a 4-a rată gratuit!!...

Grăbiți cu comanda, căci tragerile viitoare sunt la ușă!

Nu lăsați ocaziunea să treacă!.. Puneți mâna pe noroc!!

Prospecte și explicări trimitem la dorință oricui gratis și franco.

Cu deosebită stimă:

USTREDNA BANCA UC. SPOL., BUDAPEST V., SAS-UT. 24.

Se caută agenți în provincie.